

Yıl : 3 Sayı : 14

GERGEF

Mart - Nisan
2023

EDEBIYAT DERGİSİ

Fotoğraf: Recep ŞEN

Hayrettin DURMUŞ - Ahmet ŞEN - Ali AĞIR - Nilüfer AKINGÜL - Elif FİRDEVSOĞLU
Burhan KIRICI - Mahmut TOPBAŞLI - Sude YENİN - Recep TURAN - Recep ŞEN
Emre KOÇ - Ayşe ARSLAN - Ramiz AYDIN - Cihat BARIŞ - Selim ERDOĞAN
Mustafa DİNÇ Coşkun ARSLAN - İsmail GİRAY - Halis TAMKOÇ - Gökhan GÖKŞEN
Faik KUMRU - Ahmet KAFKAS - Tayyib ATMACA - Şener ÖKTEM - Recep HALILOĞLU

BU SAYIMIZDA

- Bâğ-ı Dehrin Hem Hazanın Hem Baharın Görmüşüz -
Genel Yayın Yönetmeni / 3
- Aldanır İnsan - Hayrettin DURMUŞ / 4
- Görülen Lüzum Üzerine Notlar - Ahmet ŞEN / 5
- İnşirah (Öykü) - Ali AĞIR / 6
- Ahlâk - Nilüfer AKINGÜL / 9
- Kalubela Günlükleri - Elif FİRDEVSOĞLU / 10
- Düş ve Ölüm - Burhan KIRICI / 11
- Bekliyor - Mahmut TOPBAŞLI / 12
- Lahza - Sude YENİN / 13
- Elde Var Sıfır (Öykü) - Recep TURAN / 15
- Durul Deli Gönül Durul - Recep ŞEN / 18
- Din, Felsefe ve Edebiyatta Hakikatin Serencamı - Emre KOÇ / 19
- Hakikat - Ayşe ARSLAN / 26
- Dünya Güzel Aslında - Ramiz AYDIN / 27
- Gölgeni Bahşet - Cihat BARIŞ / 28
- Zaman ile Hasbihal - Selim ERDOĞAN / 29
- İflas (Öykü) - Mustafa DİNÇ / 30
- Diriliş Muştusu - Coşkun ARSLAN / 31
- Ey Yaşayış Hakikatim - İsmail GİRAY / 32
- Penceresinden Zamanın - Halis TAMKOÇ / 33
- İrkinti - Gökhan GÖKŞEN / 34
- İnsan - Faik KUMRU / 35
41. Sokağın Köşesinden Geçerken - Ahmet KAFKAS / 37
- Geçmiş Günler Matinesi-3 - Tayyib ATMACA / 38
- Okumalarım - Şener ÖKTEM / 43
- Divan Köşesi - Recep HALİLOĞLU / 45

Yıl: 3 Sayı: 14
Mart - Nisan 2023

19 Mayıs Gazetesi ve Matbaası Adına
Derginin Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü
Adil ATICI

Genel Yayın Yönetmeni
Recep ŞEN

Editör
Ahmet KAFKAS

Yayın Kurulu
Recep ŞEN
Ahmet KAFKAS
Mehmet OSMANOĞLU
Emre KOÇ
Erhan ÇAMURCU

Son Okuma
Mehmet OSMANOĞLU

Tasarım
Esma Nur ÇALIŞKAN

Yönetim ve Haberleşme
19 Mayıs Gazetesi ve Matbaası
Cumhuriyet Mah. Ekrem Ünyay Cad.
No:10 - 19 Mayıs / SAMSUN
0362 511 32 23 - 0545 511 32 23

Gergef Web:
www.gergefedebiyatdergisi.com

E-posta Adresi:
gergefedebiyatdergisi@gmail.com

Sosyal Medya
Instagram: @gergefedebiyatdergisi
Twitter: @gergefedebiyat
Facebook: @gergefedebiyatdergisi

Yayın Türü
Sürelî Yayın
İki Aylık e-dergi

Dergimiz İki Ayda Bir Kendi İnternet Sayfasında ve 19mayisgazetesi.com İnternet Sayfasında E-Dergi Olarak Yayınlanmaktadır, Ücretsizdir. Eserlerin Hukuki Sorumluluğu Yazarlarına Aittir. Gergef Edebiyat Dergisinde Yapılan Alıntılarda Kaynak Gösterilmesi Zorunludur.

BÂĞ-I DEHRİN HEM HAZANIN HEM BAHARIN GÖRMÜŞÜZ

Değerli dostlar, tam on dördüncü sayımızın hazırlıklarına başlamıştık ki edebiyatın başkenti, şairler otağı Kahramanmaraş'tan gelen peş peşe iki deprem haberiyle yüreklerimiz dağlandı. Asrın felaketi olarak nitelendirilen bu depremler on bir ilimizde birçok bina yerle bir oldu, canlarımızı kaybettik, yaralılarımız vardı çok sayıda. Devlet, millet ele ele seferber olduk bu felaketin açtığı yaraları sarmak için. Biz büyük bir milletiz, bu badireyi de tez zamanda atlatıp tekrar ayağa kalkacağız inşallah. Vefat eden kardeşlerimize Allah'tan rahmet, yaralı canlarımıza da acil şifalar diliyoruz.

Bu sayımızda bir nebze de olsa insanın hakikat arayışını dillendirelim istedik. Yolcuyuz bu dünyada, kalıcı değiliz. Onun için erbâb-ı kalem de bu kısa dünya hayatında tıpkı bir sûfi gibi hakikat denilen cevheri aramak için gayret etmiştir. Hakikatin peşine düşmek gibi kutlu bir çabayı günümüz modern insanı artık önemsemiyor. Çünkü o ruhunu kaybedeliden bu yana çok zaman geçti. Sahip olunan maddi varlıklardan daha da feci bir kayıptır ruhun kaybedilmesi. Şairlerimiz, sanatkârlarımız bu kaybedişin fotoğrafını çekmiş ve insanımızın tekrar kendi ruh dünyasına dönebilmesi için eserler vermişlerdir. O kalemler karanlığa ışık yakan birer kandil olmuştur.

İnsanın bu dünyadaki esas arzusu ayık bir zihinle, salim bir akılla, bilgi ve inançla kendi hakikatinin peşine düşmek olmalıdır. İnsan bir gayesi, bir derdi olduğu sürece insandır. Hüzündür bizim en çarpıcı yanıamız. Bizim hüznümüz etrafı sabır, tevekkül ve teslimiyet surlarıyla çevrili şehre benzer. Hüzün bizim kalbi ve vicdani yönümüzdür. Bize kalbimizin, vicdanımızın olduğunu hatırlatır. Bu dünya zaten hüzün ve keder yurdudur. Burada rahatlık yoktur insana. Onun için insan her anını Allah'a sığınarak yaşamalıdır. Yoksa kendi buhranları içinde tükenir. Şiirimizdeki hüzün de böyle bir hüzündür. Şairin zikridir aslında hüzün yüklü mısralar. Bizim hüznümüz isyan değildir. Yakup (a.s) en kıymetli varlığı oğlunu kaybetti ve bu acıyla gözlerinden oldu ama hiç Allah'a bağlılığını kaybetmedi; o bağlılık onu dipdiri tuttu. "Ben keder ve hüznümü Allah'a arzederim." diyen Yakub'un hüznüdür bizim hüznümüz.

Hakikati arama duygusu yaradılışımızda var. İnsanlık tarihi boyunca verilen eserler aslında bu duygu ve düşüncenin ürünüdür. Esasen bu çok kıymetli bir çabadır. Hakikate âşık, hakikat arayışına sadakatle bağlı kişiler saygıya layık insanlardır. Zaten bizi insan yapan da bu özelliğimizdir. Hakikatin peşinde olmak, hakikatten ayrılmamak dileğiyle. Muhabbetle...

Recep ŞEN
Genel Yayın Yönetmeni

ALDANIR İNSAN

Hayrettin DURMUŞ

Sönünce şimşek
Donakalırız kenarında uçurumun
Seslensem balığın karnından
Sesimi duyar mısın?
Konuşurken görüyorum ölüleri
Titriyor fitili lambanın
Bizi görünce çıldırıyor ateş
Düşüp bayılıyor dağlar
Korku unutuyor korkuyu

Bozuluyor her şeyin düzeni
At sımsıkı tutuyor tayı
Yarışa kalkıyoruz ulu dağlarla
Yanıyoruz çayır çayır
Kaybettikçe suyu

Dünya denen beşikte sallanır dururuz
Gökten inen sularla ot yeşerir biz kururuz
Ağırdır rüzgârın eli
Bir güz gelir mahvoluruz
Kalbin sakladığımı ele verir göz
Yanarız içimizdeki cehennemi yakmazsak
Fokurdar körkuyu

Ağrır mı başı yokuşun?
Üşür mü insanın gölgesi?
Hiç mi yorulmaz gün?
Dönmez mi yıldızların başları?
Nasıl yaşar bulut
Yıldırım yüküyle?
Yağmur kaybeder uykuyu

Sema dürülür kâğıt gibi
Yer delinir gök uçar
Dağlar erir şiddetinden ateşin
Fırlar yuvasından göz
Kurur damarları kalbin
Aldanır insan
Yine de değişmez huyu.

GÖRÜLEN LÜZUM ÜZERİNE NOTLAR

Ahmet ŞEN

İsmi vermek istemeyen bir kuytuya sağlı sollu ilerlediğim
Günlerin bakiyesi geçiyor yüzümden kederlenmek için çok erken
Kayıtlarda çıkmayan Cumaları işaretliyorum gecenin dipçığıne
Neyle kurulur bu parmakların isyan niçin zehirler doğurduğunu
Gönderdiğin bütün sabahları aldım acı bir türkü gibi yerleşti içime çoğu
Atmadım daha kutusunu saklıyorum nasıl giyinir sensizken usul kavgam
Bizi tam ortamızdan ısıriyor hayat yaşamak kadar korkunç bu

Yaşlı bir alıntı gibi duruyorum yoklama defterlerinde buna mahkûmum
Şehre çarşı iznindeki bir asker olarak erkenden girdiğim oldu
Kafamdan kazıdığım sesleri müthiş bir hızla dünyaya çarptığım da
Öyle tazyikle koşardık gurbetin kollarına bizi kutsayacak sanki hizmet dökümleri
Ne çok yakınından geçtik dışımızdaki korkuların gölgelerimiz devinirdi
Yanıldık dost ve müttefik tabelalardan içimiz hani boş çekmeceler gibi

Her seferinde tutukluk yapan bir tutkuyu onarıyorum
Akşam ezanı okununca camda belirmeye alışkın kadınlar
Uzak bakışlı çocuklar doğurur elbet buna ben karar vermedim
Şimdi hangi çıkışa bulanık evler bırakıyorum bize bakan pencereler
Üstüme devriliyor siyah katarlarıyla çoğalan bir yas gibi zaman
Hangi göçüğün altındayım ah mağarada boğazımı sıkkan darlık
Ağır sanayi hamlesi ağır ceza ağır tahrik paradigmatmal endişeler
Olabilirdi ama olmadı. *De facto*. Aldın verdin habire bizi yendin
Bazı cevaplar ya da *ve'l-ba'sü ba'de'l mevt* sürelim yaramıza

Batık bir şehri aldırıyorum karnımdan beyazları ve renklileri ayırıyoruz hâlâ
Bir yenilgi takının altında izleri koyulaşan o çağrıyı sunuyorlar yeniden bana
Arama motorlarında bilmeden ıskaladığım bütün şarkların şarkısı
Ve beni halk eden sızı söyle nasıl dayanır buna sabrın payandaları
Uçurumlarından atıyorum kendimi rüzgârında kaldığım yeri katla
Bir süre olmalı bununla ilgili belki bir kıyamet şubesi
Fîhi mâ fih. Bitiştir artık attığın çentikleri dallarımı sar onunla
Kesilmiş ağaç kokusunun Rabbi doluyor çünkü boşluklarıma

Sende sakladığım ellerini dokunulmaz kılan varış akşamın götürdüğü
Bir dinginlik getir aklına beni o dinginliğin külüyle ovala
Yaşanacak bir kez niyet ettim verdikçe benim olan
Yaşanacak biraz yakına gelersen hayat her şey dâhil döke saça
Beni bir taşa oy beni öp sonra

İNŞİRAH (Öykü)

Ali AĞIR

Hasan, uzandığı kanepeden kalktı. Pencereye yaklaşarak perdeyi açtı. Sanki her şey uykudaydı. Sokaklar bomboş, ıssız ve sessizdi. Şehir, sükûnun en koyu demindeydi. Zaman, sonsuzluğa doğru ağır adımlarla ilerliyordu. Sokak lambaları, güneşin yokluğunda her yeri aydınlatmanın telaşı içindeydi. Ancak çaresiz kalmışlardı. Çünkü onlarca sıraya dizilmesine ve birlik olmalarına rağmen kuytularda birçok nokta hâlâ kapkaranlıktı.

Çaresiz kalmak... Birçok şeye gücünün yettiğini, yeteceğini düşünürken, acizliği hissetmek. Avutmaya niyet etmiş ve kolları sıvamışken düşüp kalmak, avunmaya muhtaç olmak, noksanlığını fark etmek...

Karanlık... Her yeri bir yorgan misali örten, dünyanın çehresini değiştiren karanlık... Güneşle hayat bulanların ve ışığa tutkun olanların en derin ve en büyük korkusu...

Diğer yandan sükûneti arayan, kalabalıklardan kaçan ve yalnızlığı sevenlerin sığınağı...

Bakışlarını gökyüzüne çevirdi. Yıldızların hiçbiri görünmüyordu. Acaba nereye kaybolmuşlardı? Göğü süsleyen, geceye renk katan, fezâda da bir düzenin, bir özenin, bir hayatın olduğuna delil olan yıldızlar kırgın mıydı yeryüzüne, yeryüzündekilere.

Dolunay, simsiyah bulutların arkasında kalmış, zar zor seçiliyordu. Bulutlar, ışığı kesmiş, gecenin rengini iyice koyulaştırmıştı. Karanlığın perdelerini yırtan, insanlara göz kırpan, çocukların sırdaşı, dertlilerin dert ortağı, âşıkların seyredirken düşlere daldığı o ışık topu, bir zindana hapsedilmiş gibiydi. «Gökyüzü de benim gibi yorgun, kırgın ve kasvetli herhâlde.» diye düşündü.

Canı iyice sıkılmıştı. Perdeyi kapatarak kalktığı kanepeye yeniden oturdu. Yüreğindeki ateş her geçen dakika büyüyor, boğazını mesken edinen acımasız bir yumruktan dolayı nefes almakta zorlanıyordu. Kirpikleri nemli, çehresi solgundu.

Saatlerdir akşamki yaşanan hadiseyi düşünüyordu. Eşi Ayşe ile son birkaç aydır yaptıkları ağır kavgalarına bir yenisini eklemişlerdi. Bu kez sesleri daha da fazla yükselmiş, kavga biraz daha uzun sürmüştü. Kavganın uzun sürmesinin sebeplerinden biri uzun süredir aynı problemleri yaşamaları diğeri de çocukların uyuduğu saate denk gelmesiydi.

Birbirlerini suçlamak için kullandıkları kelimeler hakarete kadar varmıştı. İncinmişler, incindikçe de incitmeye devam etmişler, nihâyetinde bir hayli hırpalanmışlardı.

Gözlerinden sağanak yağmurlar gibi yaş dökülen Ayşe, Hasan'ın bir anlık susmasını fırsat bilerek yatak odasına koşmuş ve kapıyı hızlıca kapatmıştı. Ağlamaklı hâliyle eşinin ardından bakakalan Hasan da salona geçerek kanepeye uzanmıştı.

Üç aydır neredeyse her akşam tartışıyorlardı. Her geçen gün, bu tartışma zincirinin halkalarına bir yenisini ekleniyor, kırgınlığı ve huzursuzluğu kendisini içinden çıkılmaz bir hâle getiriyordu. Sebepler farklı, netice hep aynıydı. Ahlar, eyvahlar, gözyaşları, ıstıraba dönüşen dakikalar, gönüllerde tarifsiz acılar ve uykusuz geceler...

Gönüllerine demir atan bu acılar; ufuklarına gerilen gökkuşağının rengini yitirmesine, mevsimin kışa dönmesine, kapıların çıkmaz sokaklara açılmasına, zamanın ayaklarına prangalar takılmasına ve felç olmasına sebep olmuştu.

Bugüne kadar papatyayla bezenmiş ve yağmurla olan hasretini dindirmiş toprak kokulu, erguvan renkli hatıraların süzüldüğü mazi sandığına, artık dağ gibi umutların kül yığınları dolmaktaydı.

Ayşe'nin gündüzleri çocuklarıyla vakit geçirmesi, Hasan'ın işe gidip gelmesi kış güneşinin anlık ısıtması gibi geçici bir rahatlık verse de zihinlerindeki sisin dağılmasına yetmiyordu. Kavgaların ilk günlerindeki nezaketi elden bırakmışlar, birbirlerine olan davranışlarında ölçüyü aşmaya başlamışlardı.

Eşiyle arasındaki gönül bağlarına kördüğömler atılmış, sevgi alışverişi kesilmiş gibiydi. Aynı evde olmalarına, aynı sofrada yemek yemelerine rağmen gün geçtikçe aralarındaki dağlar yükseliyor, uçurumlar derinleşiyordu.

Avuçlarını gül yaprakları değil yanaklarından süzülen çiğ taneleri dolduruyordu. Zaman gergefine gerilmiş ömür kumaşına hıçkırık ipleriyle hüzünler nakış nakış işleniyordu.

Birkaç gün öncesinde duygularının yoğun olduğu yine böylesi bir anda bir kâğıda şu dörtlüğü yazmıştı:

*Hangi gül filizlenir suya kırgın toprakta?
Yalnızlık demlenirken gönlüme çöker efkâr.
Bir fırac kanatlanır vuslat denen şafakta,
Göz göze bakışsak da aramızda dağlar var.*

Dudaklarından sessizce «Sevda denizinde yol almak, evlilik gemisini, sükûnetle selâmet sahiline ulaştırmak ne kadar da zormuş.» cümlesi dökülüyordu. Sanki fırtınaya yakalanmışlar, devâsa dalgalar kocaman ağızlarını açmış gemiyi yutmak için bekliyordu.

İkisi de söyleyemese de evliliklerinin yürümeyeceğini düşünmeye başlamışlardı.

«Buraya kadar mıydı?» diye düşünmeye başlamıştı. Çünkü yorulduğunu, bu çileli yokuşta yapayalnız kaldığını, yüreğinin hamala döndüğünü, yükünün ağırlığının arttığını hissediyor, ne yapacağını bilemiyordu. Umutları gönül yurdundan hicret etmiş, ruhu çaresizliğin kollarında can çekişiyordu.

Evleneli, tam on beş yıl olmuştu. Yıllarca yüreklerini birbirine yaslanmışlar, kavgasız gürültüsüz huzurla yaşamışlardı. Hasan, eşinin kahverengi gözlerine her baktığında cennet bahçelerinin güzelliğini seyredencesine dalıp gider, yorgunluğunu unutturdu. O gözler ki Ayşe'nin yüreğindeki kendisine dâir sevgisini buğusuz bir ayna misâli berrak bir şekilde gösterirdi.

Eşi de onun gamzelerinde baharın gizlendiğini söylerdi hep.

Her fırsatta birbirlerini sevdiklerini ifade ederler, her işi beraber yaparlar, bundan da büyük mutluluk duyarlardı. Allah; Fatih ve Ömer adlarında iki de erkek evlat vermiş, aralarındaki bağları kuvvetlendirmişti.

Akrabaları, komşuları onlara gıpta ile bakarlar, evlenecek olanlara onları örnek gösterirlerdi. Ancak yıllardır süren ve uyanmak istemedikleri bu düş, birkaç aydır kâbusa dönüşmüş, huzursuzluk kanayan bir yara hâline gelmişti.

Yıldızlardan ışık sağan, denizlerden mavi tebessümler toplayan, zamandan mutluluk deren onlar değildi sanki.

Sevgi bahçelerinin çiçekleri birer ikişer boyun bükmeye ve solmaya başlamışlardı.

Problemleri çözmek ve her gün büyüyen bu ıstırabı bitirmek için konuşmaya, dertleşmeye çalışıyorlar ama ikisi de kendi yaptıkları fedakârlıklardan bahsedip suçu diğerine yüklemeye çalışınca kavga kaçınılmaz oluyordu.

...

Sıkıntılı anlarında zaman zaman yaptığı gibi İnşirah sûresini yedi kez okudu. Ellerini açarak «Allah'ım bize yardım et, bir kapı aç, bir çıkış yolu göster. Gönlümüze genişlik ver. Zihnimizdeki sisleri dağıt. Gönlümüzdeki buzları erit. "Her zorlukla beraber kolaylık vardır." buyuran Sen'sin. Bu zorluğu kolaylığa çevir.» diye dâa etti.

Yeniden koltuğa uzandı. Düşüncelere ve hayallere dalmıştı.

Birden yanık ve güzel bir sesle irkildi: «Allâhü ekber, Allâhü ekber...» Sabah ezanı okunuyordu. Toparlandı. Ezanı bitinceye kadar sessizce, bütün hücrelerinde hissederek dinledi.

Çocukluğundan beri ezanı dinlemeyi çok severdi. Onu başka bir âleme çekip götürür, birçok sıkıntısını ona unuttururdu. Ezan, Allah'ın büyüklüğünü, yegâne sığınağın O olduğunu hatırlatırdı hep.

Dilinde duâlarla yeniden pencereye yöneldi. Gökyüzüne baktı. Birkaç saat önceki kara bulutlardan eser kalmamıştı. Yıldızlar saklandıkları yerden çıkmışlar, dolunay bütün güzelliği ve parlaklığıyla yerinde duruyor, âdeta gülümsüyordu.

Acaba gökyüzü hep açık, yıldızlar orada ve ay hep parlaktı da kendisi mi görememişti? Perdeler, kap-kara bulutlar göklerde mi, gözlerinde mi yoksa gönlünde miydi bilemedi.

Yeniden düşüncelere daldı. İki manzara arasında çok fark vardı. İlk manzarayı gören, gökyüzünü uçsuz bucaksız, koskoca ve zifiri bir karanlığın dehlizi; ikinci manzarayı gören de cennet semasına dünyadan bir pencere açıldığını zannederdi.

İç sıkıntısı hafiflemiş, gönlüne bir ferahlık gelmişti. Ay gökyüzünden kopup gelmiş ve sinesinden gönlüne girivermişti sanki.

Bir günde gece ve gündüz, bir yılda dört mevsim vardı. Her birinin birçok farklı yanları, farklı özellikleri ve güzellikleri vardı. Hayat için hepsi de gereklidi. Gece gündüze, kış bahara gebeydi. Birinin eksikliği, diğerini eksik ya da yarım bırakacak, önemini ve kıymetini kavranmasını engelleyecekti. Farklılıklar ve değişimler hayatın var olduğunu, o sahada hayatın güzel bir şekilde devam ettiğini göstermekteydi.

Evlilikleri de böyle değil miydi? Bazen mutluluk dağlarının zirvelerine çıkarken bazen de hüznün çukurlarına düşüyorlardı.

Son Peygamber; âlemlere rahmet olarak gönderilmiş ve hayatının merkezine sevgiyi, şefkâti, merhame-ti koymuşken ve hiç kimseyi incitmemişken O'nun hânesinde bile zaman zaman huzursuzluklar yaşanmıştı. O, bu tür problemleri hiç büyütmemiş, eşlerine karşı hırçınlaşmamış ve sert davranmamıştı.

Evliliklerde problemler olacaktı, olmalıydı da. Önemli olan devâsa dalgalardan korkmamak, vazgeçmemek ve gemiyi selâmet limanına sağ salim ulaştırmak için gayret etmekte.

Arkasını dönüp çıkıp gitmek, her şeyi bir çırpıda tüketmek çözüm müydü? Zorluklarla mücadele etmek, sabretmek, incinmişliğin rüzgârıyla savrulmaktan ve gelecekte pişmanlık ateşiyle kavrulmaktan daha güzel değil miydi?

Hatada ısrar etmek, affetmemek, alttan almamak, fedakârlıktan kaçınmak ne kadar doğrudu? Vazgeçmeyecek, on beş yılı, üç aya kurban etmeyecekti. Evet, on beş yılı, üç aya kurban etmeyecekti.

İçi kıpır kıpır olmuştu. Ruhunun göklere doğru yükseldiğini hissetti. Gönlünden umut güvercinlerini kanatlandırmanın vakti gelmişti. Bu güvencinler; hasretini, pişmanlığını, özrünü ve berrak sevgisini eşine ulaştıracaklardı.

Hızlı adımlarla hemen lavaboya geçti. Huşuyla abdest aldı. Üzerini giyindi. Sabah namazını camide kılacaktı. Eline bir kalem ve kâğıt aldı. Bir şeyler yazdı. Eşi Ayşe birazdan namaza kalkardı. Kâğıdı, eşinin görebileceği bir şekilde koridordaki elektrik anahtarının yanına astı. Gülümsüyordu. Besmele çekerek kapıyı sessizce açtı. Yazdıklarını kendinin duyacağı şekilde bir kez daha tekrar etti:

*Sen varsan gözyaşı var,
Sen varsan dert var,
Sen varsan endişe var,
Sen varsan korku var,
Sen varsan hüznün var.*

*Sen varsan heyecan var,
Sen varsan sevgi var,
Sen varsan mutluluk var,
Sen varsan huzur var,
Sen varsan umut var.*

Sen yoksan hiçbir şey yok,
SEN VARSAN HAYAT VAR.

AHLÂK

Nilüfer AKINGÜL

Planlı ve programlı yaşıyoruz. Artılarıyla eksileri tartıp kendi aklımızı gücümüz nispetinde kalbimize monte edip yaşamın ortasına asılmış şamdan gibi, zaman deryalarında mum misali ömürden yiye yiye yüzüyoruz adeta. Yaşamak için bir vücudun ve o vücudun gereksinimlerinin olması kâfi. Ancak bana insan nedir deseler, şeksiz ve şüphesiz, “Et kemik libasını takmış bir gönül.” derdim.

Cennetten sürgün düşüşün ardından geçen onca zaman bize şunu gösteriyor ki âdem olmak, fiziksel yapıdan ziyade aslında tüm dinlerin ana teması olan ahlâka haiz olabilmektir. Peygamber Efendimiz (sav)’in de “Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim.” hadis-i şerifi de bu minvalde oldukça önemli bir yere sahiptir.

Günümüz psikologlarının diline pelesenk ettiği “Nasıl mutlu oluyorsan, kendini nasıl mutlu hissediyorsan onu yap ve öyle yaşa.” telkinlerine tepki liyim çünkü belki de benim mutluluğum başka birinin mutsuzluğunu inşa edecek. Zalim zulümden, adil adaletten mutlu olur. Benim kendi keyfime göre bina etmeye çalıştığım hayat düzeni, bir başkasının hayatının düzen ihlalini işgal edebilir. O halde nasıl yaşamalı insan? İnsan her ne kadar cismani olarak dünyanın madde âleminde yer alsada aslında her insanın insan olmadığı hususunda da galiba mutabıkız.

Malumunuz büyük bir deprem oldu, acımız taze ve yaramız derin. Yüzyılın felaketi olarak nitelendirilen bu acının içerisinde, iliğimizle, etimiz ve kemiğimizle, ruhumuzla kıvrılmaktayız. Altı Şubat depremi bir değil, iki değil, tam on bir şehirde büyük bir yıkıma sebep olması ve bu yıkımlardan yükselen fer-yatlar, tüm Türkiye’nin hatta tüm dünyanın ağır bir imtihanıdır. Ne tuhaftır ki bu süreçte enkazın altında canlarını dişlerine takarak, hiçbir menfaatleri olmadan insan kurtaranlar da insan, “Sana bakacak yerimiz yok anne!” diyen ve onu bu soğukta ortada bırakarak sıcacık evine giden evlatları da insan! Elindekini, avucundakini hatta elinde yoksa borç alıp depremedelere nakdi ve aynı

yardım yollayan da insan, o yardım malzemelerini yağmalayan hatta götürüp marketlere satarken polislin yakaladığı da insan!

İki kutuplu yuvarlak dünyanın içerisine hapsolü-duk. Bir nefes almayla başlayan, bir nefes vermekle nihayetlenen ve bu zaman dilimine ömür denilen yerdeyiz. Kimin ömrü ne kadar bunu bilmek imkân-sız. Önemli olan bu zaman zarfında ahlâk tuğlalarıyla gönlümüzün seddini örerken aslında bir nevi Allah’ın o gönle tecellisinin zeminini hazırladığımızın şuuruna varabilmek. Biraz daha dürüst olmalıyız belki de kendimize çünkü bu bize olan özsaygımızın gereğidir. Nasıl ki bir insanın kendini sevmeyince kimseyi sevemeyeceği gibi kendine dürüst olma-yınca başkasına dürüst olması da beklenemez. Belki de bunu fark edebilmek için müfredatlara bir ahlâk dersi eklenmesi elzemdir.

Confucius: “Ahlâk ve üçkâğıtçılık, terazinin iki ayrı kefesinde yer alır; biri çıkarsa biri iner.” derken, Eflatun: “Ahlâk da sanatta olduğu gibi hiç konuşulmaz ancak yaşanır.” diye ahlâk kuramını ifade etmektedir.

Sözüm o ki insanlığı insanlık düşürebildiği gibi aynı şekilde insanlığı ancak insanlık yükseltebilecektir, o da ancak ahlâk ile mümkündür.

Vesselam...

KALÛBELÂ GÜNLÜKLERİ

Elif FİRDEVSOĞLU

Daha bilmeden özlemin ne olduğunu kavuşma umudu solmuş
Ellerin ellerime değmeden Akdeniz çiçekleri kurumuş
Eteklerimde devşirilmiş alametlerinle koca ordular yok olmuş
Sen şimdi kimbilir hangi diyarda hangi şehirdesin
Hangi uygarlığın vahşeti hangi devrin kapanma sebebisin

Her beyaz buluta külfet olup toprağa çamur olur yağarsın
Dikenli bakışın dalgakıranları aşar, okyanuslara taşarsın
Veremli bir matemdir isyanın körpe yüreklere akarsın
Konuş, şimdi kimbilir hangi yasak sınırlarda hangi ihlaldesin
Hangi günahın vesvesesi hangi infazın görülmeyen dehşetisin

O göçmen kuşlar o atlı süvariler haberlerini getirmez oldu
Sustu selvi ağaçlarının zılgıtı, rüzgâr ılgıt ılgıt esmez oldu
Yoruldu yürüdüğü yollar, yerle yeksan ettiğin kıtalar yoruldu
Söyle, şimdi kimbilir hangi tufanın ölüm sessizliğindesin
Hangi belânın göbeğinde hangi vebali fethetmekteisin

Nemrut suratının umursamazlığında gözlerine değen nazarlar vardı
Her baharın ortasında senin felaketinin efkâr kışı kaldı
Liman bulamadığın her durağı enkazlı hücumlar sardı
Sen şimdi kimbilir hangi şafak vaktinin şahlanan küheylanısın
Hangi darmadağın olmuş hayalin kabul olmayan üvey evladısın

Kanadını kırdığın zümrüd-ü ankalar konmaz oldu tuba dallarına
İncittiğin cinler nebze nebze sokuldu damarlarına
Emrine deli divane olan Kaf Dağının karlı başlarına
Konuş, şimdi kimbilir hangi damgalı sevdâyı illet ettin
Kalûbelâ'da verdiğin hangi yemini yok ettin, seyrettin

Sen şimdi kim bilir hangi vicdan savaşlarının gözbebeğisin
İpek mendile saklanan hangi huzurun cüzzamlı lanetisin
Sen şimdi kimbilir hangi âlemde saltanat kurmaktasın
Hangi adağın cenin halini namertçe yıkmaktasın
Ve hâlâ ordasın, candasın, Kalûbelâ'da seni gördüğüm andasın

Kalûbelâ sabahının mor dalgaları içinde gördüm seni
Daha bilmeden özlemin ne olduğunu kavuşma umudunda soldun
Akdeniz çiçeklerini kurutup koca ordularca yok oldun
Sen bu kıyametin sebebi gene delibozuk yargılara gebesin
Hangi cehennem meleğinin omzunda yalanlar söylemekteisin
Kalûbelâ'da sevdim, Kalûbelâ'da vazgeçtim, söyle nerdesin

DÜŞ VE ÖLÜM

Burhan KIRICI

Yağmuru umutla bekleyen toprağın
çığığı yükselir mavisi dökülmüş göğe
ünlem noktasında çubuk çubuk yükselen feryat
istemsiz, biraz kıymetsiz
biraz da sisli hıçkırıkların bir yanı ağır yaralı

Ruhumuzda tuğla tuğla büyüyen Kehkeşan harabe
hangi devleri büyüttüysek
hep aşil topuğundan vurulu ılık düşlerde
nurları bakraç bakraç döktüğümüz kırağı gözlerimiz
karanlık diyarına muti

Hiç kimsenin vahasında içmeden hurma şerbeti
kuş olup karışmadan simurg teleklerinde renge
mor dudaklar uçurumda intihar eşiğinde
naftalin günahlar sığdırdığımız cılız kelimeler
kurak bir esintiyle dil ucunda

Lodosla gelen dalganın sessiz ürkekliği
kıyısında köşesinde gidiyoruz işte
sadakası henüz verilmiş bir dönümlük dünya telvesinden
solgun, kefensiz dudaklardan dökülen rengârenk boya
milyon lokmaya düşendir, aldatır kirli damla

Nedensiz
kurduğumuz bütün düşler kor dolu bardak
buz tutmuş siyah kravatların ucuna tutunan gelecek
ikircikli bir kaç lafügüzaf
lügatte yok doymak bak gene de açız
cehenneme taşıyarak tonlarca odun
boğulur iğdiş sözler nehirlerde, toprağa karışan

Vurulan zamandır ardında hep bir şeyler bırakan
rotası karanlık, aşkları avuçlarında ölü sevgililer
adaya vuran güvertesi ıslak gemi
aynalarda tutuklu birkaç güneş parıltısı
arşivden firari kof kafa kâğıdı

Dalga dalga koruyan ırmak
edilen dua, tutunduğu parmaktan kayan binler yıldız
kana kana kanallarda boğulan balık
salası okunan arpa boyu vakit
dedim ya: intihar arifesinde mor dudak
kuluçkada kuşkusu zehir
dedim ya: düş ve ölüm.

BEKLİYOR

Mahmut TOPBAŞLI

Düşme can kaygusuna, seni cânân bekliyor,
Erlık candan geçmektir, işte meydan bekliyor!

Dünya denen bahçenin rengine kanmayasın,
Yüreğine bastığın kavî iman bekliyor.

Yaradılış sırları kâinat kitabında,
Hikmetleri çözmeye ilm-i Sultan bekliyor.

Heva heves ne varsa gönlünü râm etmeden,
Huzura koşmak için elde ferman bekliyor.

Hak hukuk ve merhamet hayatın olmazları,
Karıncayı incitme Şah Süleyman bekliyor.

Şeker şerbet dillerle nevâkâr olsun besten,
Hoş seda mevsimine yankı, zaman bekliyor.

Üç günlük seferdesin, azığın heybende mi?
Yoksa hayır hasenat, zağlı tufan bekliyor.

Bin bir nimet yanında bir şükran külfeti var,
Şükürsüz çılgınlığı mutsuz zindan bekliyor.

Azmi bırakma elden, seherlerde düş yola,
Menzile götürecek kutlu kervan bekliyor.

Şanlı mazini düşün, yabana bel bağlama,
Yeniden doğmak için kaç kahraman bekliyor.

Yolunu aydınlatan nice yıldızların var,
Gökkuşağı renklerle bak, asuman bekliyor.

LAHZA

Sude YENİN

Lahza: “Zamanın bölünemeyecek kadar kısa parçası, an.” anlamlarına gelmektedir. “Göz açıp kapayıncaya kadar geçen süre.” olarak da bilinmektedir. Bu kelimeyi yazımda kullanmak istememin sebebi, biraz da zaman aslında. *Zamanın bir kum saatinden ibaret oluşu, tek bir ana tekabül etmesi...* Belki de lahzanın insanın gözlerinde, kalbinde saklı olması; insanın geçmişinde emaresinin olması etkindir bu kelimeyi seçmemde, bilemiyorum. İnsanın geçmişi, aynı zamanda insanın yarasıdır bence. Belki de bu kelimenin gizemi de buradan geliyor, kimbilir? Her insanın kabuk bağlamış, içine gömmek zorunda kaldığı bir mâzisi olabilir; buna çocukluk da eklenince bittabi bu, geçmesi zor olan ve merhemi olmayan bir yarayı kanatmaya benzer. İnsanın içindeki bu yara, o kişinin yaşından çok daha olgun olmasına neden olabilir. Lâkin insanın yaşı kaç olursa olsun bir yanı büyüse bile, bir yanı da içindeki o çocuğu yaşatmaya devam eder. Belki de asıl mesele, olgunluk değil de, *büyüme zorunda kalmaktır*. Kalbimizin en derinlerine gömdüğümüz o çocuk isyan edip artık konuştuğunda başlar hayat. Çünkü insan, geçmişin izlerini silip de atamaz kolay kolay. Canı yana yana, benliğine sirayet ede ede büyür hayata küskün o çocuk. Küskündür, güvensizdir o çocuk; bu yüzdendir susmaları. Hayata kırgındır mesela, doya doya o çocuğu yaşatamadığı için. Görüntümüzde değişim olabilir, hatta davranışlarımızı bile şekillendirebiliriz ama içimizde saklı kalan duygularımız ile baş etmemiz ne mümkün?

Ben çocukluğumu yaşayan, şanslı gruptandım. Fakat büyüdükçe anlamaya başladım, bıraktığım hiçbir şeyin aynı kalmadığını. Ne gittiğim sokaklar eskisi gibi cıvıl cıvıldı ne de insanlar... Mekânlar bile ruhsuzdu, zamana yenilmiş gibilerdi; her insanın yüzünde ise taktığı bir maske vardı. Herkes duygularını kolayca saklıyor, bunu âdeta çocuk oyununa dönüştürüyordu. İnsanlar birbirleri ile göz göze geldikçe, asıl hislerini kapatmak için bir yarışa giriyorlardı sanki. Tanıdığım insanların bile hayattaki rolleri değişmiş gibiydi, yaş aldıkça düşündüm ve kendi kendime dedim ki: “Ya sen büyüme-ye başladın artık ya da günümüz değiş-

meye başladı.” Sonra da iki seçeneğin de mantıklı olduğuna kanaat getirdim. Çocukluğumda, popüler olan bir dizi vardı: Sihirli Annem. Oradaki Dudu Peri zamanı geriye döndürmek istediğinde, “Zaman geriye aksın.” dediği anda sanki kötü olan şeyler hiç yaşanmamış gibi oluyordu ve insanlar hayatlarına kaldıkları yerden devam ediyordu. *Zaman geriye akıyordu akmasına da peki ya insanlar, hissedilen duygular...* Amma velâkin ne zaman geri geliyordu ne de yaşanmışlıklar... Aksine geriye döndürülemeyen ve en kıymetli şeylerden biridir zaman. Bu yüzden yine çocukluğumdan örnek vererek devam etmek istiyorum. Küçüklüğümde yaşadığım yerde ne lüks AVM’ler vardı, ne de gelişmiş oyun alanları... Belli başlı yerleri olan ve çok küçük olmayan bir yerde yaşıyorduk, o zamanlar çok da büyük olmayan ama çocuğu olan her ebeveynin ihtiyacını karşılayan bir AVM vardı. İçinde mağazaların dışında oraya anlam katan jetonlu oyuncaklar ve aynı zamanda hem dans eden hem de şarkı söyleyen figüratif nesnelere vardı. Arkada şarkı çalarken bu figürler hareket ederek insan görevi görüyordu. Yemek bölümü ile bu oyuncakların bulunduğu alan aynı kattaydı ve domates çorbamı yedikten sonra, oyuncaklarda vakit geçirmek o zamanlarda en sevdiğim aktiviteydi. Kahvaltı veren bir yer de olduğu için annemle hem gezmek hem de kahvaltımızı yapmak için haftanın iki üç günü burada vakit geçirirdik. Hatta hiç unutmuyorum bir oyuncak vardı; bir kayık ve kayığın içinde de mitolojik karakterleri andıran bir oyuncak... Jetonumuz bittikçe o kayığa tekrar binebilmek için anneme: “Anne, bir kere daha, lütfen.” diye kaç kere ısrar ettiğimi hatırlamıyorum. Annem de beni kırmazdı ve kayık öne arkaya doğru sallandıkça yüzündeki gülümsemesi ile beni izlerdi. Kayığın üstündeki mitolojik karakter bir kızdı ve o kayık sallandıkça yaşıttım olan biriyle yolculuğa çıkmışım gibi hissederdim hep. Sallanan kayık da bizi bu serüvene çıkaran bir araç gibiydi. Yıllar geçtikçe ve yapılanmalar artıkça orası da tutunamadı ve nihayetinde de kapanmış oldu, anılarım yok oldu gitti tek bir yıkım ile. Ne zaman görsellerde görsem bir zamanlar gitmiş olduğum ve vaktimin çoğunun geçtiği AVM olmasına rağmen sanki oraya hiç ait ol-

mamışım gibi duygulara kapılıyorum. *Vardı ama şimdi yok misali, yüreğimdaki ilk suskunluğumun da sebebi.*

Kuşlu Camii, isimli çok meşhur bir cami vardı yaşadığım yerde. Kuş yemi olan buğday ve bir kap vardı çoğu tezgâhta. Satıcılar biliyordu çünkü oranın anlam ve önemi o kuşlardı, yani güvercinler. Hatırlıyorum da, rüzgâr eserken usul usul, annem bir yandan montumu yukarı doğru çekip üşümememi tembiliyor, bir yandan da kıkırdayarak benimle birlikte o güvercinlere yem veriyordu. Büyüdükçe anladım ki annemin içindeki çocuk da harekete geçmiş o anlarda. Geriye dönüp baktığımda bunu benimle eğlendiği vakitlerde hemen anlamıyordum, lâkin yaş aldıkça güldüğüm her anda annem de gülücükler saçıyor bana. Kimi zaman ise şakalar yaparak benim yaşımamı iniyordu. Sonra dönüp yine kendime bakıyorum; elimde küçük bir kapta yem ve doyasıya özgür olup çocukluğunu yaşayan bir ben var geride. Dudağımda bir gülümsemeyle koşturuyorum, bazen de kafamı kaldırıp göğe doğru bakıyorum. Güneş, bulutların ardından bize gülümserken el çırpıp çocuk olmanın hazzına varıyorum, henüz büyümemişken.

Akdeniz Bölgesi'nde yaşayan insanların ilk durağıdır sahiller. Nefes almak, yaşadıklarından kaçmak için tercih edilen ilk yerlerden biridir desek yanlış olmaz. Sahil boyu konuşlanmış, yürüyüşten sonra dinlenmek için bir sürü yeme içme yerleri mevcut bu sahillerde. Bisiklet süren insanlar, denizin ferah havasında piknik yapan aileler... Ben de bu sahillerde büyüdüm; denizin köpürmesine de şahit oldum, bir kedinin başının okşanmasına ihtiyaç duyduğuna da... Her şekilde burası benim de sığınağımdı işte, kendimi bulduğum. Kedinin başının okşayan el benimdi, ruhumu denizin esintisine kaptırdığım zamanda da bendim. Orada birçok yerdeydim sanki, birçok anda. Çimenlerde koşturan çocuk, Filli Park'ta kaydırdıktan kayan o çocuk...

O parkın yanında bir uçak anıtı vardı, orada çekilen fotoğraflarım göz kırpmıyor bana mâziden; inceden

inceden özlüyorum ve anıyorum şimdi o günleri. Pamuk şekeri seven bir çocuk olmadım hiçbir zaman, garip bir şekilde ekler ve çifte kavrulmuş âşığıydım ben. Tabii bir de gül böreği. Anlamsız gibi gelebilir ama o sahilde yediğim gül böreğinin tadı bir başkaydı her zaman. Gül böreğinin üstüne farklı çeşitte birçok börek çeşidi yedim, o tadı vermedi. Düşündüm o an: "Yediğim bu börekler, bana çocukluğumun özlediğim tadını verebilir mi?" diye. Cevap açıktı aslında, vermedi. O buruk tat damağımda kaldı öylece. Sırf onun için bile sık sık gittiğimiz bir kafe vardı, sonra ne mi oldu? Orası da kapandı. Çocukluğumun izleri mi silinmeye başlıyordu, yoksa yapılan mekânlar mı günümüze uyum sağlamaya çalışıyor? Anlamadım, bilemedim ne olduğunu. Buna tezat bir şekilde hissettiğim duygular yoğun, çalkantılı. *Çünkü, anladım ki zaman her şeyi sildiği gibi geçmişi de silmeye başlamış yavaş yavaş.*

Velhasıl-ı kelam, lunaparkta da eğlendim ama en çok tırtılda; çocukluğuma has bebeğim de oldu, asla yanımdan ayırmadığım ve adı Mercimek olan... Hatta annemin oyuncak bebeğime kıyafet dikmişliği bile oldu. Mercimek, oyun arkadaşlarım dışında benim güvencemdi; birlikte uyduğum, tatillere bile götürdüğüm bebeğim. Sonra ondan da sıkıldım ve ani bir kararla atıverdim çocukluk arkadaşımı. Neden oldu, niye böyle bir şey yaptım anlam veremedim kendime. Belki o duygular benden geçmişti, belki de artık çocukluk döneminden çıkmıştım.

Çocukluğumda hissettiğim duyguları saklama imkânı olsa, bir kavanozda saklardım sanırım. Özlediğim an tekrardan o duyguları yaşayabilmek ve o kokuyu içime çekebilmek için. Anılar ile avunuyorum şimdiki yaşımda ama lahza da burada devreye giriyor bence. Zamanın durmasını istediğimiz o kısacık anında hapsoluyorum ben de çoğu insan gibi. Lahza bana umudu hatırlatıyor, yaşama arzusunu hissettiriyor. Bu yüzden bana göre özel bir kelime, hatırlamak istediğimiz anıları saklayan bir hazine...

ELDE VAR SIFIR (Öykü)

Recep TURAN

*“O gün gelsin, neşemiz tazelensin de gör.
Dünyayı hele sen bir barış olsun da gör.
Kuşlar geçecek damların üstünden,
Kanat seslerini duyup uyanırlarsa;
Gene kuşlarla uyusun çocuklar,
Olani biteni anlatma.”*

Melih Cevdet ANDAY

İzmir'e sabahı getiren cıvıllı sesli kuşlardı. Dar sokaklarla bakışan balkon korkuluklarına, elektrik tellerine konuyorlardı ilkin. Biraz sonra uçup sokaklara dalıyorlar. İniyorlar sokaklara. Yerdeki Arnavut taşlarının arasına sıkışmış bir şeyler yakalayıp öylece oynuyorlardı.

Sonra: “Simitçi, siiimiiiiitçiiii,” diye bir ses yayıldı. “Taze simitlerim var. Gevrek gevrek simitler...” diye ikinci bir ses yükseldi. Belli ki birazdan sokağın alacakaranlık kızılığına taze kavrulmuş susamlar karışacaktı. Simitçi bir postacı gibi açılan pencerelerden müdavimlerine simitler bıraktı. İzmir'in serin, rutubetli sabahlarına para üstünün bozuk sesi karıştı. Biraz da mutlu çocukların sevinç edaları...

Ortalık hafiften ağarmaya başladığı sıralarda sokağın başına, kaldırıma yakın bir yere mavi bir dolmuş yanaştı. Bir babayla iki kız çocuğu indiler. Tepecik'in rutubet kokulu dar sokaklarına yabancı oldukları her hallerinden belli olan üç insan silueti karıştı. Gün ışığını arkasına alan kocaman bir gölgeyle beliren adamın sırtında dürülmüş bir yatak, ellerinde bavullar vardı. Adamın hemen yamacında biri on iki-on üç, diğeri yedi- ekiz yaşlarında iki kız çocuğu vardı. Büyük kızın başında lavanta desenli bir leçek, leçeğin altından dışarı fırlamış altın sarısı kıvrıkcık saçlar; küçük kızın kocaman ela gözleri, simsiyah saçları vardı. Küçük, bir yandan yüzüne düşen saçlarını geriye doğru atıyor, diğeri yandan simidine kocaman ısırıklar vuruyordu.

Baba önde, en geride küçük kız; ağır aksak inmeye başladılar sokağı. Takribi yüz

metre kadar yürüyüp köşe başında bulunan bir büfeye yaklaştılar. Sabahın mahmurluğunu atmaya çalışan büfeci kendisine uzatılan kâğıda bakıp anlamaya çalıştı. Düşündü önce büfeci, yüksek sesiyle bir şeyler tarif etmeye çalıştı. Adam ve kızları acemi erler gibi yan yana dizilip, şaşkın ve itaatkâr bekliyorlardı. Nihayet büfecinin tarifi bitti. Adam teşekkür mahiyetinde gövdesini bodur büfecinin karşısında bir iki defa eğip doğrulttu. Tarif edilen yöne doğru koyuldular.

İki sokak ötede, bir binanın önünde durdular. Rutubetten küf giymiş bir bina ki üst katlardaki sıvalar dökülmüş, balkon demirleri görünüyordu. Her an ölümü bekleyen yaşlılara benziyordu. Yanı başında bağdaş kurmuş Azrail'e afaki sohbetlerin yolunu açıp uzatmaları oynayan bir yaralı belki de. Zile bastı adam. Sonra geri çekildi. Üst kattan bir pencere açıldı. Yarısına kadar bir adam sarktı. Yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya Arapça kelimeler gidip geldi. En son ikisini de memnun edecek kelimeler bulunmuş olacak ki kelime akışı durdu. Yukarıdan don lastiğiyle birbirine bağlanmış iki adet anahtar atıldı. Aşağıdan yukarıya teşekkür telakki edilen bir hareket gitti.

Binanın kapısını açtı adam. Bodrum katına indiler. İki artı bir bilinmezliğe düştüler. Derin bir kuyu belki de. Küf kokan bir mezar da olabilir! Tahıl ambarı gibi bir derinliğe sahipti. En yukarıda sokağın gibini gören ve içe doğru açılan sevimsiz pencereleri vardı. Bir süpürge sapıyla uzayıp açtılar pencereleri. Ertesi gün bir leğen kireçli suyla tüm duvarlara badana yaptılar. Şehrin bin bir pisliğine şahitlik etmiş duvarların yüzüne ak kireçler sürüp geçmişi kapattılar. Veyahut da kara talihlerini... Geçmişi ne kadar kapatabildiler bilemiyorum ama küf kokusunu yok ettikleri kesin. Birkaç gün sonra çöp kenarlarına atılan ayakları aksak iki adet tekli koltuk ve bir çekyat getirip eve yerleştirdiler. Zaten burada durmaya çok niyetleri yoktu. Şu anlık ev işi tamamı. Bundan sonra para biriktirmek için bir iş ve en nihayetinde yurt dışına kaçmak için bir yol gerekti.

Çok geçmeden Zahir limanda bir iş buldu. Sabah namazından sonra başlar ta yatsıya kadar devam ederdi işi. Hamallık dedikleri bir meslek ki sırtındaki yük dünyaları aşar, ak atleti önce karaya bağlar sonra sırtına yapışır. Alnındaki terlere İzmir'in nemi bulaşır. Nefesine yokluğun hissi karışır. Akşam kendisini eve zor atan Zahir, kızlarının sevgisiyle yeniden can bulurdu. Erken yatardı Zahir. Derin yatardı. Ölü gibi soluksuz yatardı ve boşluk kokardı nefesi.

Denizi çok severdi Zahir. Ne zaman hayat çıkmazına girse, Ege'den öteye bir yaşama odaklanır; uzun uzun daldardı. Deniz onda başka manalar demekti. Yeniden başlamak, yeniden sevmek, yeniden âşık olmak gibi...

Öğle aralarında denize karşı bir banka kurulurdu. Yarım ekmek tavuk ve ayran tükettirdi. Demli bir çay içerdi sonra. İnce belliden içerdi çayı. Ve dudak payından yakalardı. Tıpkı bardak gibi ucundan tutardı yaşamı. En güzel manzarası uçurum olan hayatın kenarında dururdu hep. Düştü düşecek, bitti bitecek bir yokluğun pençesinde sürünürdü. Her gün yediğinden farklı bir tat beklemişçesine uzun uzun daldardı denize. "Bir balık olsam!" derdi belki. "Bir balık olup da hiç ıslanmasam ya da yağmur olup düşsem deryaya ne olacak. Bitsem, yok olsam! Hiç olmamış gibi, hiç doğmamış gibi ve ihtiyacı yokken denizin; hiç yağmamış bir su tanesi gibi..." derdi belki de. Sahi dünyanın ona ne ihtiyacı vardı. Doğmasaydı eğer dünya eksik mi kalırdı? Şu an tam mıydı ki dünya? Çayın buğusunda kaybolan körfeze bakıyor. Limana yanan gemilerdeki tatlı telaşa imreniyor. Yudumluyor çayı. Tıpkı yaşam gibi mideye inmeden soğurdu çayı. Daha ağızdayken belki de bitiyor hevesi. Eksik kalırdı her şey. Tam sandıklarımızın aksine eksikti her şey.

Küçük kız Ümran... Ablası Hatice'nin kucağında yatardı. Karanlık inerken yumurta kafalı koca dünyaya, Ümran'ın kanı bir an hızlı akmaya başladılar. Derin rüyalara daldardı. Histerik duyguların çıkmazında belki de bir kâbus... Hep aynı şehri görürdü rüyasında. Suriye'deki evleri vardı hep. Bahçesinde zeytin ağaçlarının olduğu kerpiçten bir ev. İki gözlü kocaman bir mutluluk diyarı... Annesi ve abisi de vardı. Babası işten gelirdi. Ellerinde onları mutlu edecek eşyalar vardı. Annesi en sevdiği yemekleri yapardı onlara. Beraber yemek yerlerdi. Evlerinde gü-lücük eksik olmazdı. Her şey güllük gülistandı.

Ne olduysa şehirlerine barut kokulu yağmurlar mu-sallat oldu. Tarifsiz bir karanlık çöktü üstlerine, vira evlerine. Yer bakır gök demir oldu dünyalarına. Yırtıcı sesler aksetti sokaklarında. Elleri kanlı, silahlı teröristler belirdi kapılarında. Pencerelelerinden içeriye itici, yok edici bakışlar düştü. Sonra camları tık tık etti. Ter bastı Ümran'ı. Sel vurdu her karışına. Alıp götürdü güzelliğe, iyiliğe dair ne varsa. Geriye nefret, kin balçığı arasında ruhsuz kemik yığınları kaldı. Bir sürü...

"Anne, ne olursun bırakma beni!" diyerek sayıkladı, ak alnı boncuk boncuk terledi. Hatice uyanıp sarıldı kardeşine.

Usulca cama baktı Ümran. En tepede, ay kadar uzak pencerede bir kedi yavrusu göründü. Patileriyle cama vurmaya devam etti kedici. Biraz da cana değdi sanki. Tebessüm etti Ümran, tekrar kapadı gözlerini.

Yeniden camlara vuruldu. Bu sefer daha sert. Çaresizce açtılar kapıyı. Babaları evde yoktu. Küçük büyük demeden evdeki tüm erkekleri götürüyorlardı. Abisi annesinin arkasına saklandı. Ümran ve Hatice yataklarında büzülüp öylece kaldılar. Ellerinde kaleşnikoflu adamlar abisini yerde sürüklemeye başladılar. Dayanamadı annesi, koşup engel olmaya çalıştı. Silahın dipçığıyle yere serildi ilkin. İkinciye koşunca keskin seslerle durduruldu. Barut kokusu tünedi kirpiklerine körpe bedenlerin. Çıkan hengâmede anneleri yere yığıldı. Ümran koştu ilkin, "Anneeee!" diye seslendi. Sarıldı. Hatice de gelip sarıldı. Ölümün sinsi kokusu sindi üzerlerine. Sessizce uyudular. Annesi bir daha uyanamadı. Hiç!

Zahir gerekli olan parayı biriktirmişti. Paranın yarısını Çolak Rüstem adındaki simsara verdi. Ertesi gece saat ikide Çeşme'de, söylenen adreste buluşmak üzere ayrıldı. Eve gitti Zahir. Ümran'a en sevdiği ayakkabılardan olan ışıklı bir çift ayakkabı almıştı. Ayakkabıları görünce sevincinden havalara uçtu Ümran. Sarıldı babasına. "Baba şimdi giymeyeceğim bunları. Avrupa'da giyerim." dedi. Beraber hazırlandılar.

Saat ikide, tam da söylenen yerde; sarp bir kayalıkta buldular Çolak'ı. İyice yaklaştılar bota. Yarım kalan ödemeyi de yaptı Zahir. Gecenin karanlığına rağmen etrafta en çok hissedilen şey tedirginlikti. Herkesin gözünde bilinmezliğin korkusu vardı. Bu şartlarda en doğal şey öl-

mekse bile yaşamının içgüdüsel isteği vardı mülteci bakışlarında. Rüstem'in sinsi, yılışık bakışları arasında on iki kişilik bota Zahir ve kızları da binince toplam otuz iki kişi oldular. Ege'nin karanlık sularında, Sakız Adası'na doğru yol aldılar. Onlar, inanılması uzak bir efsane abartısında olan bir özgürlüğe yelken açtılar.

İzmir'in dar sokaklarında sabahı müjdeleyen birkaç kuş belirdi. İndiler sokaklara. Oynaştılar. Yine mavi dolmuştan birileri indi, birileri bindi dolmuşa. Hiç yaşanmamış gibi diğer günlerin tekrarı günler yaşandı. Birileri hiç dünyaya gelmemiş gibi sayıldılar belki. Hiç doğmamış sayılanlar hiç ölmemiş de farz edildiler. Denize düşen yağmur taneleri gibi unutuldular. Gereksiz görüldüler belki de. Hayatın olağanca akışında insanlığa dair hiçbir şey kalmadı. Hiçbir şey olmamış gibi uzaklardan alışık bir ses yükseldi:

“Simitçiiii...”

Gittikçe yaklaşan ses, sabahın kızılığını eşliğinde İzmir'in rutubetine ve ölümün soğuk tenine, kavrulmuş susamlar serpti. Gevrek gevrek simitler sanki o minik ellerden tutulmamış, incecik dudaklardan öpülmemiş gibiydi. Her şey tükenip elde kocaman bir sıfır kalmamıştı sanki!

Sabaha karşı Ege'nin doğu kıyılarında bunlar yaşanırken; karşı tarafa, Sakız Adası kıyılarına bir bot yanaştı. Kapkara ve bomboş. İçinde bir çift çocuk ayakkabısı, lavanta desenli bir leçek ve batan kocaman hayaller...

*“Ve emin olun ki denizler topraklardan daha çok ceset yutmuş;
İnsanlar Azrail'den daha çok can almıştır!”*

MİRZA

DURUL DELİ GÖNÜL DURUL

Recep ŞEN

oturalım gel baş başa
karşıdaki yüksek kaşa
bir selam ver uçan kuşa
durul deli gönül durul
geç köşene şöyle kurul

eğleştin dert masasında
eridin gam çuhasında
bir erenin duldasında
durul deli gönül durul
geç köşene şöyle kurul

kuru göle olta attın
geceleri güne kattın
kaygı aldın kaygı sattın
durul deli gönül durul
geç köşene şöyle kurul

döndün solgun yapraklara
özendin hep ırmaklara
saklanırsın koyaklara
durul deli gönül durul
geç köşene şöyle kurul

hüzün yüklü eyvanlarda
kaldın sarı zamanlarda
savrulursun harmanlarda
durul deli gönül durul
geç köşene şöyle kurul

boşal da gel bakraçlardan
içindeki burgaçlardan
sıyrılıver yamaçlardan
durul deli gönül durul
geç köşene şöyle kurul

ince ince azar azar
içe doğan dışa sızar
çiçeklendi bak lalezâr
durul deli gönül durul
geç köşene şöyle kurul

ele verme iç sızını
bırak dünya yaldızını
aşk ile çal can sazını
durul deli gönül durul
geç köşene şöyle kurul

DİN, FELSEFE VE EDEBİYATTA HAKİKATİN SERENCAMI

Emre KOÇ

İnsanın hakikat arayışı üzerine düşünmek özne ve nesne arasında kurulan olay ve olgu bağıntısını fizik ve metafizik katmanlarında saptayarak oluş ve bozuluşun zamansallık ve zaman dışılığında zuhur eden varlık ve bilgi bağında anlama, idrak etme ve keşfetme çabası üzerine düşünmek demektir. Eğer böyle bir arayışınız varsa sadece insan ömrünü değil, evrenin ömrünü de aşan bir realite peşinde koşuyor olmayı baştan kabul etmeniz gerekir. Sadece ummanda bir katrete değil, katrede bir nüve ve belki de nüvenin sonlu ve sonsuz arasındaki devingenliğine razı olarak bu yolculuk maksadına erişebilir. Şüphesiz din, felsefe ve edebiyatın insana sunduğu öncül, vargı, yargı ve edimler varlık ve bilgi bağıntı kurarken kabule veya iknaya değil "rıza"ya dayanır. Rıza da din açısından iman hali; felsefe açısından aklın sınırlarına doğru arayış hali; edebiyat açısından ise dilin imkanını itiraf hali olarak tebellür eder. Varlık ve zaman yasallığını zıtları açısından temellendirirken razı olmak ve olmamak arasındaki salınımı oluş ve bozuluş çevreninde açıklar. En nihayetinde düşünmeye konu teşkil eden "insanın hakikat arayışı" önermesi olmanın rızayla özdeşliğini imlerken varlıktan hiçliğe savrulan bozulmuş da olmak ve rıza arasındaki özdeşlikle çatışmayı imler. İnsanı bu fitri ve hayret verici arayışa sürükleyen sevk-i tabii hakikat de rıza halinin zihne, dış dünyaya ve dile doğuşu ve batıl kavramıyla mündemiç zıtlarının batısıdır. Literatürdeki meşhur kavramıyla ifade edecek olursak hakikat aydınlık ve karanlık gibi bütün zıtları cem eden bir "zuhur"dur. Zuhur ise zifiri karanlıkta devingenlikle yanıp sönen ateş böceğinin varlığını ışığı/iması/işaretiyle ayırt etmek anlamına gelir.

Bilginler hakikat için, düşüncenin dış dünyadaki nesnelere uygunluğu demişler. Mesela bir şey hakkında sorulan "Nedir?" sorusuna verilen cevap o şeyin hakikatidir. İbn Sina hakikatin tanımını yaparken ikili bir tasnife gidiyor. Şöyle ki, bütün varlıkların kendilerine özgü olan "vücûdî", tasavvur sonucu zihinde oluşan "zihnî" olmak üzere hakikatin iki boyutundan söz ediyor. Seyyid Şerif Cürcânî'ye göre hakikat, şeyin kendisi sayesinde var olduğu cevheri, kavranabilirliğin kendi-

sinden kaynaklandığı tabiatıdır.¹ Konuya açıklık getirmek için hem şey'in hem de idrakin neliğiyle ilgili Prof.Dr.İhsan Fazlıoğlu'nun vargısını direk aktarmayı uygun görüyorum. Fazlıoğlu'na göre 1.Şey' bir şey olarak vardır; 2.Şey' idrak etkinliğinden bağımsız birşey olarak bulunur; 3.Şey', -idrak derecesi ne olursa olsun- müdrük bir varlık tarafından idrak edilebilir; 4. İdrak edilen, yani türü ne olursa olsun bilgiye dönüştürülen, aynı ontolojik tabakadaki benzer müdrük var-olanlarca paylaşılabilir.² Bütün bu bilgiler ışığında "Nedir?" sorusunun cevabı olarak insanı ele alalım. İnsanın fiziki varlığı hakikatini; kendini meydana getiren ruh ve beden gibi ilintilere sahip oluşu zatını; akıllı, iradeli ve sorumlu bir varlık oluşu ise kimliğini ifade eder. Şimdi de öznel bir tanımlama biçimi olarak insanı yeniden ele alalım. "İnsan nedir?" sorusunun cevabı, iskelet sisteminden parmak izine varana değin tasavvur edildiğinde akla ilk önce gelip kendisini diğer canlılardan ayıran fiziki özelliklerinin zihinde var olması ve kavranabilmesi açısından onun zihindeki hakikatidir. Diğer bir deyişle tasarımıdır. Ruh ve bedenle müteşekkil sabit varlığı ise dış dünyadaki hakikatidir. Buna göre insan fiziki dünyadaki mevcudiyetiyle vardır; insanın varlığı ve idrakin konusu olarak var oluşu birbirinden bağımsızdır; insan vâcib, mümkün ya da mümkünî hangi varlık açısından olursa olsun idrak edilebilir bir varlık tarafından tasavvur edilebilir; insanın zihnî hakikati ise bilgiye dönüşebilen mümkün varlık tabakasındaki benzerleriyle paylaşılabilir.

Vâcib varlığın insanın neliğine yönelik tasarımı ile mümkün varlıkların tasarımı birbirinden hem ontolojik hem de epistemolojik olarak farklıdır. Vâcib varlık, âleme yönelik inayetin yaratıcı, kurucu ve düzenleyici mahiyetiyle varlığı tasarlarlarken mümkün varlık bir özneyi veya nesneyi kendisi yapan varoluşunun mahiyetiyle tasarlar. Allah'ın varlığa bakışı mahiyet ve zat/hakikat açısından insanın varlığa bakışından farklıdır. Çünkü vâcib Teâlâ, hakikati tasavvur ederken zihnî insanın ilintilerine ihtiyaç duymaz. Mümkün vasfıyla muttasıf olan insan ise hakikati tasavvur ederken hem vücûdî hem de zihnî hakikate ihtiyaç duyar. Teoso-

fistike bir şekilde yorumlayacak olursak, vâcib varlık mahiyet ve zat olarak hakikatin küllü, tözü ve orijini-
nidir. Mümkün varlık ise hakikati özge varoluşun-
da anlamayı sağlayan vücûdî ve zihnî nitelikleri haiz
bir zuhur/taşma/var olmadır. İstivâ (bilâ keyf), ilahi
kudret ve iradenin bütün kainatın üzerinde sürekli
olarak geçerli olduğunu ve bütün varlıkları hakimi-
yeti altına alıp yönettiğini anlatan ilahi bir sıfat ola-
rak mümkün varlıktan farkını ifade eder. Bu yüzden
İslam âlimleri “Nedir?” sorusunu Allah’a yönelik
olarak sormayı abes ve sefeh olarak nitelemişlerdir.
Çünkü “Nedir?” sorusu mümkün varlıkların katman-
ını açısından anlamlıdır. Zira –şey’ keyfiyeti imler ve
Allah –şey’ değildir. “Nedir?” sorusuna verilebilecek
cevaplar da sadece –şey’le ilintilidir. Bu sebeple İslam
itikadında vâcib varlığın bilgisi, Allah’ın kendisini
tanıttığı ilahi sıfatlarca bilinebilir. İnsan da bu bilgi-
ye ancak Allah’tan gelen vahiy yoluyla Peygamber’in
beyanı ve tebliğiyle ulaşabilir. İnsanın içkin hakika-
ti bakımından ilahi varlık tasarımı yapması, Allah’ı
bilginin konusu kılar. Zatı ve mahiyeti gayb olan Al-
lah’ın bilgiye dönüşmesi ise ilahlığı iptal eder. Tabii
ki de söylediğim şey “Kendini bilen Rabbini bilir”
postulatuyla çelişmiyor. İlahi veya özel hangi varlık
açısından düşünürsek düşünelim, insanın anlama/
inanma sürecinin tam bir muammaya dönüşmesinin
nedeni Tanrı’nın yokluğu, pasifliği ve tahakkümü
değildir. Bilakis insanın varlık ve bilgi bağına kurar-
ken hemcinsine ve nesneye yaptığı gibi Tanrı’yı da
şey’leştirerek anlamaya; onu sürekli zatı ve mahiye-
tiyle gayb alanından şühûd alanına taşmaya/zuhu-
ra zorlaması hem taassuben şiddetli fakat esasında
köklü bir inanç krizine hem de hakikat dışılığı/sü-
rekli aldanmayı/simülasyonda yaşamayı hakikatmiş
gibi algılamasına neden olmaktadır. Modern çağın
inanç sorunları kapsamında konuşulan ne kadar –
izm varsa hepsinin ortak noktası, Tanrı’yı –şey’leş-
tirerek anlamaya çalışmalarıdır.

Fizikten Metafizığe: Vücûdî-Zihnî Hakikat

“Peki bu müşrikler/kafirler vaktiyle helak olup giden o halkların yaşadıkları topraklarda hiç gezip dolaşmazlar mı?! Gezip dolaşsalar, bakıp araştırsalar da akıllarını başlarına toplasalar yahut ibret alsalar ya! Ne var ki sadece gözler kör olmaz; bazen de gönül gözleri kör olur, basiretler kapanır.”³

Kur’an-ı Kerim’in düşünme konusundaki ısrarı şüphesiz insana dünya ve ahret mutluluğuna erişebilmesi için hakikatle ilgili sistemli

bir bakışa sahip olması gerektiği bilincini verir. Bu münasebetle Kur’an’ın hakikat önermesini anlamak için bilgi teorisine başvurmak kaçınılmazdır. Üç tür bilgi temelinden bahsedebiliriz. Birincisi, dış dünyanın beş duyuya dayanan kesin bilgisidir ki hakikat felsefesinde bu “vücûdî hakikat” olarak tarif edilir. İkincisi, insanın dış dünyadaki gerçekliği ve öznesne ilişkilerini aklı, vicdanı ve ruhuyla dini-ahlaki bağlamda yorumlamasıdır. Üçüncüsü ise insanın bu yorumu içgüdü, istigna, menfaat, heva, zan ve batıl olarak yapmasıdır.⁴ Kur’an-ı Kerim daha ziyade ikinci ve üçüncü tür düşünmenin üzerinde durur. Çünkü varlık ve bilgi bağı bilinenden bilinmeyene, maddeden manaya, fizikten metafiziğe doğru kurulur. Beş duyu ile algılanan dış dünyanın bilgisi zaten kesindir; bu boyut hakikatin vücudunu ve zeminini ihtiva eder. Kesinlik arayışı belli bir zamansallıkta bilinmeyene doğru gitmelidir ki hakikate dair katmanları câmî bir görüş idrakle mümkün olabilsin. Yoksa sadece dış dünya ile ilgili bilgilere ve öznesne arasındaki ilişkiye dikkat çekmenin bir anlamı olmazdı. Söz gelimi, insanın fiziki varlığına yönelik verilen nesnel bilgilerin zikredilmesi beyhude olurdu ki Allah böyle bir iletişim kusurundan münezzehtir.

Yukarıdaki ayette⁵ Allah müşriklerin içinde buldukları dış dünyanın fiziki hakikatine yönelik zaman ve mekan perspektifi vermektedir. Onları zaten gezip dolaştıkları, köşe bucak her yerini bildikleri coğrafyada yeniden gezip dolaşmaya davet eder. Varlığa zaten dış dünyayla sınırlı bir hakikat algısıyla bakan müşrikler için yaşadıkları coğrafyayı yeniden düşünmeleri de onları sadece fiziki hakikati düşünmeye davet etmek de bilgi ve idrak açısından bir mana ifade etmeyecektir. Öyleyse burada uyandırılmak istenen dikkat ve hayret eşiği bilinenden hareketle bilinmeyene, yani hakikatin eksik katmanlarını tamamlamaya yöneliktir. Müşrikler yaşadıkları topraklarda kendilerinden önce yaşayan halklara dair bilgiye ziyadesiyle vakıflar. Hangi halkın nerede ve ne zaman yaşadığı, kimin refah içinde kimin de zillet içinde tarih sahnesinde yaşayıp kaybolduklarını pekiyi bilmektedirler. Biraz daha derinleştirince anlıyoruz ki halkların helak edilmelerine sebep olan toplumsal ve ahlaki krizleri de pekâlâ bilmektedirler. Öyleyse Allah neden onların içinde buldukları dış dünyayı yeniden gündeme getirmektedir? Yahut şöyle soralım: ortada bilinen bir hakikat var, bu hakikati yinelemenin gereği ve amacı nedir? Şüphesiz Allah müşrikleri hakikati yeniden gözden geçirmeye davet ederken çoktan gözden çı-

kardıkları varlığın metafizik boyutunu idrak etmeleri için onların içinden kalbi hidayete meyilli olanları doğru yola sevk etmek ve kalbi dalalete meyilli olanları ise korkutmak amacıyla çarpıcı bir olaya/helake dikkat çekerek inkâr ettikleri ahiret gerçeğini vurgulamaktadır. Zira hakikatin metafizik boyutunu görebilmek için sadece görmek yetmez; vicdanı, kalbi/aklı ve ruhu kapsayan bakışla basireti bilinenden bilinmeyene doğru işlevsel hale getirmek gerekir.

Vicdan vardı, kalp vardı, akıl da ruh da vardı fakat fiziki dünyanın menfi istek ve arzularını tatmin etmek için işliyordu. Mekke oligarşisinin kabile asabiyeti, Hicaz hakimiyeti ve ticaretini ihya etmek amacıyla kurduğu sosyo-politik düzende yerel değerleri besliyordu vicdan, kalp ve akıl. Fiziki hakikatin bedevi ve hadari sınırlarında hapsolmuş Arap akıllı, vicdanı ve kalbi Hz. Peygamber (s.a.v.)'in davetiyle prangalarından kurtulmaya çağırılıyordu. Yerel değerlerin hapisanesinde kölelikten kurtulmuş bir akıl, hür vicdan ve selim kalp ancak hakikatin metafizik boyutunu idrak edebilir, tevhit ve ahiret gerçeğiyle yeniden yüzleşebilirdi. Helak edilen önceki kavimler de kendilerine gelen bu özgürlük davetini tercih etmek yerine ısrarla fiziki hakikatin kabuğu içinde kalmaya çalıştıkları için iflah olmadılar ve bir halta yaramayan insan, tabiat ve evren tasavvurlarıyla kimi yerin dibine geçti, kimi kasırgada kimi de selde yok olup gitti. Yaşadıkları dönem ve imkanlar itibariyle ne siyaset ve ekonomileri kaldı ortada ne de kurdukları modernize dünyalar. Hakikat diye inşa ettikleri dünya, asıl hakikatle eninde sonunda yüzleşti. Tam da bu yüzden Allah, müşriklerin özelinde hakikat algısı sadece fiziki boyuttan ibaret olan herkesi içinde buldukları fiziki gerçekliği yeniden gözden geçirerek nefis zindanında hapsedtikleri vicdan, kalp/akıl ve ruh enerjisiyle hakikatin metafizik boyutunu hayretle keşfetmeyi sağlayacak enfüste (içte) ve afakta (dışta) ışıldayan ayetleri/işaretleri Peygamberler yoluyla yaşamın külli başlangıcı ve sonu itibariyle varlığa lütfettiği hakikat nûruna/tevhid dönme çağırıyor.

Metafizikten Ahlak ve Siyasete: Mevcûd

19. ve 20.yüzyıl modernizmi hakikati adeta delik deşik ederek kevgire çevirdi. O kadar ki artık post-truhla hakikati devri kapanmış görece bir son olarak kabul ederlerken ötesini konuşuyorlar. Oysaki Tanrı'nın yenilgisi üzerine kadeh kaldıran Batı zihniyeti, Lucifer'i Tanrı tahtına

oturturken dinselliği bagajında taşımaya devam ediyordu. Bilimin yırtıcı, soğuk ve din karşıtı söylemleri zıddına mukabil gelişiyor, dolayısıyla yeni bir dinsellik vazifesi bilimin tahtına tevdi ediliyordu. Şüphesiz aynı işlevi antik dünyada mitos yerine getirdi. Daha sonra logos.

Tarihi mozaik bir görünümde düşünürsek hakikat tasarımı yapılmadan geçilen bir dönem yoktur. Eğer bir dünyada yaşıyorsanız o dünyaya çeki düzen verme arzusu taşırırsınız. İşte hakikat insanın derinlerinden gelen bu güçlü arzunun temel meselesidir; yaşamak istiyorsunuz, bunun için de zihindeki dış dünya ile örtüşmesi gerekiyor. Kimsenin boş verme gibi bir lüksü yok. Dağdaki bir taşın da übermensch insanın da kozmik evrende yerine getirmesi gereken ödevleri var. Yaşama dair doğal arzuyla yaşamın örtüşmesi gerekiyor. Sıkı durun. Dasein gibi psikozlu varlık tasavvurunda bile hakikat kurumu Hıristiyan teolojisinden izler taşır. Bilimin siyasete alet edilmesi, semavi din geleneğine yapılan bir ikazdı. Şöyle diyordu: Tanrı'nın tahtından usulca çekilin, dünyanın yeni bir dine ihtiyacı var! Bu kısacık panoramaya görece diyerek itirazlar gelecektir. Belki de her bir kelimesi ve satırını bilimsel olarak ispatlamamı isteyecekler, yoksa söylediklerime inanmayıp itibar etmeyecekler. Üstelik sosyal bilimlerce açıklanmış bir yığın veriye rağmen. Çünkü hakikatle yüzleşmenin sağaltımı her zaman öznel niteliktedir. Bilim de haklı olarak bunu talep eder. Sorun şu ki bilimselliğin hakikat önermesinde metafiziğe dair öncüllerin kabulü bilimin siyasete koşulmasından beri adeta yılan hikayesine dönmüştür. Dolayısıyla hakikat tasarımında metafizik öncülleri konuşmak bilimin karşısında yer yer müşrikçe bir pozisyonda kalmayı kaçınılmaz kılmaktadır. Üstelik reddedilen hakikatin dış dünyadaki gerçeklik boyutu olmamasına rağmen. Modernizme yönelik eleştirilerin sürekli havada kalışını başka türlü açıklamanın yolu var mıdır bilemiyorum. Birinci bilimsel devrimden nano-teknoloji evresine ve nihayetinde yapay zekadan metaverseye değin sürekli değişenin/dönüşenin sadece dış dünya değil esasında hakikat tasavvuru olduğunu yinelemekte fayda var. Dış dünyada tezahür eden gelişimin başarısını yadsımıyorum. Fakat bu gelişimin arketip problemi, bilimin yaşamı tahrip ettiği bir seviyeye ulaşınca doğal olarak gündeme geliyor. Bütün mümkün koşullarına rağmen bilim nükleer silah sanayinin yaşamı tehdit edişini engelleyemiyorsa -ki öyle- artık insan da tabiat da bu anlam krizine itiraz ediyor. Hakikat

felsefesinde yapılacak sağaltıma fizikten metafiziğe doğru bir yaklaşım her dönemde adeta küllerinden doğuyor. İnsan artık "Onlar,"Hayat bu dünyada yaşadığımızdan ibarettir.(Tasadüfen geldiğimiz) bu dünyada birilerimiz ölür, birilerimiz doğar ve bu hep böyle devam edip gider. Bizi yok edecek olan şey, zamanın akıp gitmesinden, ömrün bitmesinden başka bir şey değildir" diyorlar. Halbuki onlar bu konuda gerçeği bildiklerinden değil, sırf ölüm sonrası dirilişten derin şüphe duyduklarından böyle söylüyorlar"⁶ ayetinde dikkat çekilen dini-ahlaki kayıtsızlığın faturasını ağır bir şekilde ödediğini anlayınca "Rabbinden gelen bir delile/vahye dayanan kimse ile (şirk, putlara tapmak gibi) kötü amelleri kendisine cazip gözükene, dolayısıyla heva ve hevesine uyan kimse bir olur mu hiç?!"⁷ şeklinde aydınlanıp hakikatle gerçekçi bir yüzleşme yaşayarak "Doğru yolda olanlara gelince, Allah onların imanlarını pekiştirir; böylece onları günahattan sakınmaya, heva ve heveslerine baskın çıkmaya muvaffak kılar"⁸ gibi ölmeden önce gerçeklik tasavvurunu metafizik katmanıyla bütünleyebileceğini idrak edecek aşamadır. Çünkü bütün kıyamet çağrılarına ve ölümsüzlük girişimlerine rağmen sadece fizik katmanlı hakikat anlayışı ne beklenen sonu hızlandırabilmiş ne de bu sonu sonsuzluğa erteleyebilmiştir. Bilim yaşam istenciyle yaşamı örtüstürme konusunda başarısız olmuştur. İnsan da artık bu ağır faturayı ödemenin güçlüğü altında ezilmeyi kanıksamaktan ziyade "ilk nerede yanlış yaptım?" sorusunda sübut bulan domino etkisinin peşindedir. Bütün bilimsel gelişmelerin temelini tözsel bir atıfla insana, tabiata ve evrene bağlama girişimi boşa çıktıkça insan kendisine "eşyanın isimlerini öğretene"⁹ daha aşkın ve mutlak bir varlık olduğu idrakine adım adım yaklaşmaktadır.

Hakk'ın Hakikati

Allah'ın sıfatlarından biri olan el-Hak gerçek, sabit, mevcut ve zorunlu anlamlarına gelmektedir. O (c.c.) ne Freud'un iddia ettiği gibi bir illüzyon, ne Nietzsche'nin dile getirdiği gibi varoluşun sağaltımı anlamında amaçsız ve gagesiz bir geri dönüş ne de Camus ve Sartre'nin nitelediği gibi saçma ve absürd değildir. O (c.c.)'nun hakikati/zatı duyularla algılanamaz; bilakis insanın mantıki ve ahlaki varoluşuyla sezilip idrak edebileceği bir varlıktır. O (c.c.), varlığından şüphe duyanların idrak ettikleri dış dünyanın gerçekliğinden; nefislerinde ve dış dünyada varlığını zorunlu kılan işaretlerden de daha kesin, apaçık ve zorunlu bir mahiyete sahiptir. O (c.c.)

kendisini "apaçık bir hakikat"¹⁰ olarak nitelerken, varlığından şüphe duyanın sonucunu da şöyle dile getirmektedir."Kur'an, onların istedikleri gibi, Allah'ın bir takım eş ve ortaklarının bulunduğundan söz etseydi,(böyle bir şeyin gerçek olması halinde tanrılar arasında zuhur edecek üstünlük kavgasından dolayı) göklerin, yerin ve ikisi arasında bulunan her şeyin düzeni alt üst olurdu. Oysa bizim onlara bahsettiğimiz Kur'an, kendileri için izzet ve şeref kaynağıdır. Ama gel gör ki onlar ayaklarına gelen bu büyük kısmeti/nimeti tepiyorlar."¹¹ İnsan dış duyularla algılanamayan, vicdan, kalp/akıl ve ruhta yankılanan ilahi seslenişi (bildirimi) ancak idrak ve sezgi kapasitesiyle alımlayıp karşılık verebileceği imani ve ahlaki eylemle (geri bildirim) gerçekleşmeye çağırılır. Bundan dolayı da imana ahlak, idrake de sezgi eşlik eder.

Agustinus'tan Anselmus'a kadar Ortaçağ Hıristiyan teolojisinde ortaya çıkan meşhur "İnanmak için önce anlamak mı, yoksa anlamak için önce inanmak mı gerekir?" tartışması¹² Tanrı'nın hakikatini idrak konusunda bir periferi sunması açısından dikkate değerdir. Bu soruya İslam teolojisi açısından cevap verirken, Kur'an'ın ikisi arasında diyalektik kurduğunu ifade edebiliriz."Kim malından-mülkünden ihtiyaç sahiplerine verir, cimrilikten kaçınır ve en güzel sözü ("Allah'tan başka gerçek ilah yoktur" düsturunu) yürekten tasdik ederse, biz de onun salah ve feraha erip cennetlik olmasını müyesser kılarız. Ama kim cimrice davranır, Allah'a ihtiyaç bulunmadığını düşünür ve Allah'ın tek gerçek ilah/tanrı olduğu gerçeğini yalan sayarsa, biz de onun salah ve felaha ermesini zorlaştırıp cehenneme giden yolda yürümesini kolaylaştırırız. O kimse cehenneme düştüğünde malının-mülkünün kendisine hiçbir faydası olmaz"¹³ ve "Ey Müminler! Allah'a karşı tam bir sorumluluk bilinci içinde olursanız, O da size neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlayıp kavrama kabiliyeti bahşeder; üstelik geçmişteki hata ve günahlarınızı yok sayıp sizi bağışlar. Şüphesiz Allah çok lütuflüdür."¹⁴ Bu iki ayette Allah'a inanma konusunda insanın yaşayacağı anlama durumunu içinde bulunduğu dini-ahlaki halde müspet ya da menfi yönde sergileyeceği tutumla ya kolaylaştıracağını ya da zorlaştıracağını; hayatın içinde aktif, sorumluluk bilinci ve dikkatle varoluşu sürdürmeden insanın Allah'ın varlığına yönelik bilinçlenmesinde kolaylaştırıcı işaretlerle biraz zor karşılaşacağı vurgulanmaktadır. Bu açıdan inanmak için enfüste ve afakta zuhur eden delilleri temaşa ve tefekkür etmek gerekir. Yeri gelmişken belirtelim. Burada anlamak dediğimiz şey Kur'an açısından sadece bilgi/veri/data

aktarımı veya teori çözümlemesi değildir. Verili bilgiyi düzenli bir şekilde işlemektir. Yaşam deneyimimize dair bazı şeyler işimize gelmesede, canımızı yaksa da, sorgulamadan yaşayıp nefsi tatmin etmek cazip görünse de her şeye rağmen doğrunun, hakikatin ve Hakk'ın ölçüsünü prensip edinme gayretinin en önemli merhalesidir anlama çabası.

*"Bizim tevhid davamız uğruna canla başla çalışıp didinen kimseler var ya, işte biz onları (iki cihanda muvaffakiyet ve mutluluk) yollarımıza erdştiririz/erdştireceğiz. Şüphesiz Allah, iman ve ibadetinde samimi olan ve iman yolunda çalışıp çabalayan kimselerle daima beraberdir"*¹⁵ ayeti de anlamak için yürekten tasdik ederek inanmanın şart olduğunu gösterir. Şüphesiz anlamak, anlaşabilmek ve bağ kurmak için ortak bir zemine ihtiyaç duyarız. Bu zemin bazen dil, bazen düşünce ve bazen de eylem olur. Allah'ın insana ne dediğini anlamak için de onunla aynı frekansı, yani büyük/önemli haberi getiren Nebi'yi yakalamak gerekir. Gözümüzle görmediğimiz bir varlığı varoluşsal koşullarıyla en iyi idrak eden Nebi'dir çünkü. Onu devreden çıkardığımızda fizikten metafiziğe, metafizikten de ahlak ve siyasete dönüşen-dönüştüren hakikat düğümü çözülür gider. Çünkü O (s.a.v.) kalbi, yüzü, ruhu Allah'a dönük olanlara¹⁶ Allah'ı varlığından herhangi bir özelliğine; zıttına; özneye; nesneye; hiçliğe indirgemediği inanmanın imkanını öğretmiştir. Buradan da anlıyoruz ki yaşamı anlamlı kılmaya dair verdiğimiz emeklerin; insanlık, tabiat ve evreni iyileştirmek için yaptığımız güzel işlerin; hüznün veya mutluluk adına döktüğümüz gözyaşının kıymetli olabilmesi için inanmak gerekir. Çünkü iman bu hayata dair kazanımların kayıp olmadığını bilakis sonsuzluğa dair devamının Allah'ın garantisi altında olduğunu öğretir.

"Gezip dolaştığı yerleri (dış dünyayı) yeniden ve farklı bir bakışla gezip dolaşmaya" davet edilen insan anlam serüveninde kendilik bilinci kazanır. Fahrüddin er-Razi İbn Sina'nın varlık ve hakikatle ilgili düşüncelerini sentezleyerek insanı idrak eden bir varlığa dönüştüren temel ögeyi "idrâk idrâk el-zât el-mahsûsa" şeklinde ifade eder. Bu önerme bir şeyin idraki ile idrakin idraki arasındaki farka dikkat çeker ve kendilik bilinci açısından kişinin kendini idrak etmesi ve idrak ettiğini idrak etmesi diye birbirini tamamlayan gerçeklik tamlaması oluşturur. Bu temelden hareketle Necmeddin Kâtibî'nin, "Benim varlığımın tasavvuru apaçıktır; varlık, benim varlığımın bir parçasıdır; apaçık tasav-

vur edilenin bir parçasının tasavvuru ise varlık da apaçıktır" sözü "varlığın bilgisi, kendilik bilgisinin uzantısıdır" şeklindeki uzantı ilkesine dönüşmüştür.¹⁷ Bu ilke varlığa yönelik kurulacak hakikat tasavvurunda kendilik bilincine öncelik vermeyi öğretir.

"Kendini bilen Rabbini bilir"

Şüphesiz hakikat ilminde kendilik bilincinin değerini ve işlevini en veciz şekilde ifade eden sözdür bu. Konuyla ilgili yapılan incelemelere göre Ebû Sâid el-Harrâz'ın, "Nefsinde olanı bilmeyen Rabbini nasıl bilebilir" sözü zamanla "Nefsini bilen Rabbini bilir" şeklinde tasavvufi bir vecizeye dönüşmüş, daha sonra da hadis olarak literatüre geçmiştir.¹⁸ Hakikati anlamada fizikten metafiziğe, metafizikten de ahlak ve siyasete dönüşen anlayış kendilik bilinci, dış dünya ve gayb âlemi arasında kurulan uzamla açıklığa kavuşur. Metafizik ve İslam itikadının gayb âlemi dediği gerçeklik birbirinden teknik olarak ayrışsa da hakikat tasavvurunda Hakk'ın idraki İslam orijinli olunca metafizik katmanı da kapsamı içine alır. Metafizikte ontoloji ve epistemoloji yer yer birbirinden ayrı şekilde incelendiği için bu ölçüt İslam'ın varlık felsefesinin onto-episteme şeklinde ifade edilen yapısına göre biçimlenir.

Seyfüddîn Ebherî, "Ahiretin/dönüşün/meâdın bilgisi kendilik bilgisinin bir uzantısıdır" derken İbn Arabî, "İnsanın kendine ilişkin bilgisi, Rabbine ilişkin bilgisinden önce gelir. İnsanın Rabbini bilmesi, kendini bilmesinin bir sonucudur" demektedir.¹⁹ Bu iki açıklama da Allah'ın ve ahretin varlığına yönelik bilginin sebep-sonuç terkiibinde uzadığını, kendilik bilincinin devamlı olarak gayba, sonsuza ve ölümsüzlüğe doğru gelişerek hakikat tasavvurunu kurduğunu açıklamaktadır. Kesretten vahdete, yaratılandan yaratana, bilinenden bilinmeyene doğru gelişen kendilik bilinci vücûd ve mevcûd ayrımını kavrayarak hakikatin katmanlarını (çokluğunu), Hakk'ın vahdetini (tekliğini) ve her şeyin ondan zuhurunu idrak edmiştir. Eksik ve sınırlı oluşun itirafı; her şeyin kendisine muhtaç olduğu yüce varlığı üstün sıfatlarıyla takdis etmektir. Haddizatında Rabbe ilişkin bilgiyi sezinlemenin ölçütü ve düsturudur bu. Kendini bilmek, en güzel sözlerin sözün bittiği yerde ifadeye gelişle adeta varlıktan taşma/zuhur olarak teşekkül eder. Kendini bilen kulluk vezninde adeta ilhama dönüşür. En güzel isimlerin/sıfatların sahibini bilmek, sözün en güzelinin/ila-

hi kelamın O (c.c.)’dan sadır olduğunu itiraf ederek söylemde ve eylemde bütün bağları O (c.c.)’na ilmek ilmek işlemek ve bunu yaparken de hakikat düğümünü/Peygamber’i örnek almaktır.

“Neyi arıyorsan O’sun” der Mevlana. Hakikatin mukavvim (kurucu) unsuru kend(öz) sahibi insan, “her âdem bir âlemdir” fehvasınca adeta âlemlerle kıyaslanarak sahip olduğu koşulları ait olduğu gerçekliğin içinde varoluşu aşkın bir anlama ve sanata dönüştürebileceğini keşfeder. Platon’un Mağara Alegorisi’nde tematize edildiği gibi, mağaradan (karanlıktan) dışarı (aydınlığa) çıkar (aydınlanır) ve yeniden mağaraya (karanlığa) aydınlık olmak için geri döner. Böylelikle insan âlemde âdem, âdemde âlem olur. Yunus Emre “İlim ilim bilmektir/İlim kendin bilmektir/Sen kendin bilmezsen/Bu nice okumaktır” derken kendini bilmenin günümüz tabiriyle kendine gelmek olduğunu ifade ediyordu. Kendine gelmeden Hakk’ın hakikatine erişmenin mümkün olmadığını vurguluyordu. Bugün birey, toplum ve devlet pratiğiyle nasıl bir hakikat tasavvuru inşa ediyoruz? Bu can alıcı soruya nereden cevap verdiğimiz de öz kadar önemli. Mekanın bize ilhamına kulak verirsek, dış dünyanın içinde kendini bilmek adına eylediğimiz tarihsel pratiğin bizi nereye götürdüğünü saptayabiliriz. Batı medeniyetinin kalbi agora atar. Agora şehirlerin geniş toplanma alanıdır. Sosyal, kültürel ve siyasal hayatın döndüğü merkezdir. Oyunlar, eğlenceler ve festivallerle agora, şehrin kimliğini adeta ibraz eder. İslam medeniyetinin merkezinde ise cami vardır. Sosyal, kültürel ve siyasal hayatın pratiği camide cem olur. Bütün kendilik serüveni böylece Hakla irtibatlı kılınır. Bir garip yolcu dünyada; yolumuz nereye düşüyor? Yol bizi kendimize götürüyor mu? Yaşama istenciyle yaşamı örtüştürmeye çalışırken nerede konaklıyor, nereye uğruyor, nereye doğru yol alıyoruz? Hakikat derken bir kuru ekmeği mi yoksa iç dünyamızda yankılanan çağrıyı mı anlıyoruz? Bütün bu sorulara vereceğimiz cevap hem kendi hakikatimizi (vücûd) hem de içinde bulunduğumuz hakikati (mevcûd) saptamamıza yardımcı olacaktır.

Biz de soralım. Neyi arıyoruz? Böylece söz hitama ersin yavaş yavaş, gönül dile gelsin. Bir perdeyi kapatıp bir perdeyi açalım. İçteki fırtına dinene kadar devam edelim. Bakalım son perdeyi açınca karşımıza ne çıkacak? Hak mı yoksa batıl mı?

Hacı Bektaş Veli abdâllara işaret eder

ve fakir Yunus için der ki,” Sorun bakalım, ne ister, buğday mı, nefes mi?” Yunus der ki,”Ben nefesi neyleyeyim, bana buğday gerek.” Menkıbe uzun... Yunus yola koyulur, köyün çıkışında hakikat nefesine zâhir olur ve der ki,”Vilayet erine vardım, bana nasip sundular, alıcımın her çekirdeği başına bana on nefes verdiler, razı olmadım. Ne olmayacak iş ettim, gafil oldum. Şimdi bu buğday bir nice gün içinde tükenir, nefes ise ölünceye dek tükenmez. Olan ki, himmet ettikleri nasibi vereler” diyerek yeniden Hünkâr’ın huzuruna varır. Nedamet vardır artık heybesinde; hem de alıçtan pekçe ağır. Alıcı bırakır yere, himmet ettikleri nasibe talip olur. Hacı Bektaş Veli ise,”o, şimdiden sonra olmaz. Biz o kilidin anahtarını Tapduk Emre’ye verdik, varsın nasibini ondan alsın” der... Ey gönül eri okuyucu, sen ne istersin? Buğday mı yoksa nefes mi?

Hakk’ı bulup kendinde zâhir kılmaktır nefes. Zamanın modern insiyakında tezahür eden tanrı-insan tasarımının biricik/bireycilik/kendicilik yanığı ise ferdi nefessiz bırakır. Karargâh (dünya) karar ve konaklama içindir. Ontolojik olarak şimdi ve buradaya ait olmayan cenneti yeryüzünde kurmaya çalışmak değildir. Doğru, zihni olanı; gerçek ise varoluşsal olanı ifade eder. Ne var ki dil evidir insanın. Hakikat ehlinin yolculuğu ise onto-episteme eksenli bir yorumlamayla/yorulmayla/nefeslenmeyle devam eder...

Sonuç kabilinden

Yaşam dil, dış dünya ve zihinden müteşekkil câmi bir önermedir. Varlıkla temas zihni, zihin ise dili inşa eder. Anlamın yazgısı çokluktan birliğe sürenliktir. Zira varlık her an oluş halindedir. Bir kuş süzülür dalga boyu. Kanatları duylara değer, sonra zihinde temerküz eder. Sonra da insanın kadim aynası dilden evrene kanatlarını çırpa çırpa havalanır, varlığın katmanlarını yara yara yükselir, yükselir, yükselir... Bilgelik der ki dış dünya, zihin ve dil katmanlarından biri eksikse kulun misali tek kanatla ufku kuşatmanın beyhude çabasıdır. Üç katman da mütemmim ise kuşun misali çift kanatla ufkun sınırlarında sonsuzluğa yol almaktır. Ufku aşmak ise insanın en kadim yanığıdır. Zira ufku aşmak yaşamın külli önermesini buharlaştırır. Zira fizik metafiziğe, metafizik de fiziğe döner. Varlık ve imkan anlamın iki temel yasıdır. Zamanın içinde, mekânın içinde, varlığın içinde olmak şuhûdi olanın yazgısıdır.

Yol meşakkattir. Dünya tamlığın olmadığı geçici bir yerdir. Dil, düşünce ve dış dünya katmanlarında sabırla yol alarak varlıkla hukukunu fitrî temelleri üzerine kuranlar ancak ufkun hudutlarına çift kanatlarıyla yükselenlerdir. Ğaybî olanın tamlığına erişebilmek için şuhûdî olanın ereğinde hakça, hakikatle ve hakkaniyetle ilerlemek gerekir.

Razı olanların yoludur bu. Dönüşü muhabbet bilenlerin. Nefese talip olanların nasibidir. Freud'un, Nietzsche'nin, Camus'un ve Sartre'in –razı olmadıkları için- dönüşleri yarım kaldı. Bu kadarı bile yankı uyandırmaya yetti. Bize ise Hak katından nefes verilmiş adeta. Hoca Ahmed Yesevi, Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre, Mevlana ve niceleri –razı oldukları için- hem nefeslendiler hem de nefes oldular. Hakikat düğümünü ilmek ilmek attılar; Peygamber'in derdini öyle güzel mayaladılar ki bu topraklara. Allah da onlardan razı olsun.

"Kur'an'ın gerçek olduğu kendilerine apaçık belli oluncaya kadar onlara çevrelerinde ve kendilerinde bulunan kanıtlarımızı göstereceğiz. Rabbinin her şeye tanıklık etmesi (onlar için) yetmez mi?"²⁰

1. Çağrıcı, Mustafa, "Hakikat" md., DİA, XV, 177.
2. Fazlıoğlu, İhsan, "Varlık Bağı ile Bilgi Bağının Etkinliğinin Kesişim Kümesi Olarak Gerçeklik", Teklif, 02, 61, 62.
3. Öztürk, Mustafa, Kur'an-ı Kerim Meali Anlam ve Yorum Merkezli Çeviri, Ankara 2015, Ankara Okulu Yayınları, "Hac 22/46", 466.
4. Güler, İlhami, "Kur'an ve Bilgi", Kur'an'ı Anlamanın Fikri Arka Planı Varlık, Bilgi, İnsan ed., İstanbul 2017, KURAMER, 326.
5. Hac 22/46.
6. Câsiye 45/24.
7. Muhammed 47/14.
8. Muhammed 47/17.
9. Bakara 2/33.
10. Nûr 24/25.
11. Mü'minûn 23/71.
12. Güler, İlhami, "Kur'an ve Bilgi", Kur'an'ı Anlamanın Fikri Arka Planı Varlık, Bilgi, İnsan ed., 333.
13. Leyl 92/5-11.
14. Enfâl 8/29.
15. Ankebûr 29/69.
16. Bakara 2/2.
17. Fazlıoğlu, İhsan, "Varlık Bağı ile Bilgi Bağının Etkinliğinin Kesişim Kümesi Olarak Gerçeklik", 64-65.
18. Uludağ, Süleyman, "Ma'rifet-i Nefs" md, DİA, XX-VIII, 57.
19. İhsan, "Varlık Bağı ile Bilgi Bağının Etkinliğinin Kesişim Kümesi Olarak Gerçeklik" 65.
20. Fussilet 41/53.

HAKİKAT

Ayşe ARSLAN

Elinde örs önünde kirli önlük
Teri duman şu dağ başında

Zor ki helalinden çalışmak bu zamanda
Arama boşa başka âlemde sıratı

Her köşe başı süslü Azrail
Bileniyor kılıcını

Yüreğinin çizgilerini sayıyorum
Ellerindeki çizgilerden
Kat kat gitmiş ömür
Sahi uzun muydu
Sen de kapatıp açtın öyle geçti gözlerini

Dik yüzümün yamalarını bir olsun
Kaç yüzü taşıyoruz ceplerimizde
Kimin yüzü nerde

Buda sahte olan tüm yüzlerini buda
Kaç yüzle çıkacaksın ki huzura

Yüzsüzlük ise bulabilirsen
Bu çağda en büyük moda
Ah demode onca klişe söz
Utandınız mı sözlerimden

Yoksa çoktan mı çatladı gök de
Düşüverdik ölmeden kabre

Utanalım öldürdüğümüz her gün iyiyi
Ruhları canları bakışları masumları

Hadi hadi silkelen dökülsün kır saçların
İçindeki yaraların
Yaralarını kemiren kurtların
Hadi sıyrılm benliğinden ol insan
Değeri ederi pul bu dünyanın
Ölüm hak yok yok
Yok, bundan başka hakikat

DÜNYA GÜZEL ASLINDA

Ramiz AYDIN

İlahi bir takdirle gelinen yerdir dünya,
İnsanoğlu emrine verilen yerdir dünya.

Sabah, akşam ve öğlen bin bir yeri gezilen;
Dosttan dosta gidilip gelinen yerdir dünya.

Evensel haramiler bozdu cennetimizi,
Her bir çeşit cinayet işlenen yerdir dünya.

Senin benim adamım, bir de soy sop ayrımı...
Hatır gönül kırımı yapılan yerdir dünya.

Nasıl derler be dünya? Zalimlerin pek Nemrut,
Mancınığa çok kolay çıkılan yerdir dünya.

Bir yanda kurulurken cennetlerin hayali,
Öbür yandan cinnetler yaşanan yerdir dünya.

Anne baba, kardeş, dost hayatı özlenirken
İnsanca özlemlerden geçilen yerdir dünya.

Bir yaşama fırsatı yakalarsak ne âlâ,
Fırsat bulup insanlık tadılan yerdir dünya.

Ah insan, şaşkın insan hem şöyle hem böylesin;
Sevdalanıp belaya düşülen yerdir dünya.

Dürüst ol, bul belayı, yanlışı söyle yaşa;
Doğrusu dokuz köyden kovulan yerdir dünya.

Derdin yoksa çal oyna, var ise filozof ol;
Hakikate acıyla erilen yerdir dünya.

Hakikat ne, insan ne, ne ola ki bu hayat?
Sorulara sorular sorulan yerdir dünya.

Sorular insan aklı, var oluşun sırrıdır;
Hakikat kapısından girilen yerdir dünya.

Niye çok sevdi Yunus, niye yüzüldü Mansur?
Hakikat için canlar verilen yerdir dünya.

Levlâke'nin sırrını bilir insan kalanlar;
Sevgiye de akılla erilen yerdir dünya.

Nebat ile hayvanat insanlarla bir bütün,
Bir değerle değerli görülen yerdir dünya.

Varlığın değerini bilir manayla bakan,
Mutluluğa manayla erilen yerdir dünya.

Öze uymayan sözle dönmüyor dünya çarkı,
İnsanlığın özülle yaşanan yerdir dünya.

Bir kötü burç çarkında şimdi dönüyor dünya,
Erenler duasıyla evrilen yerdir dünya.

İnsan insan olursa dünya bir cennet olur,
Ölmeden de cennete girilen yerdir dünya.

Hoş bakışın faslında, dünya güzel aslında;
Hem de nasıl, nasıl da sevilen yerdir dünya.

GÖLGENİ BAHŞET

Cihat BARIŞ

Abdinsin de bana, al huzuruna
Dost, elini uzat, gölgeni bahşet
Ahdini ezberlet, mihla ruhuma
Dost, elini uzat, gölgeni bahşet

Giydir üzerime aşktan libası;
Kuşansın amelim, hüsn-ü ihlâsı
İqraya kavuşsun gönül imlâsı
Dost, elini uzat, gölgeni bahşet

İrfan gergefinde ilmek say beni
Sıcak yuva bildim kadim heybeni
Tezyin et nurunla aciz bedeni
Dost, elini uzat, gölgeni bahşet

Bilirim sendedir gülün mayası
Nakış nakış desen; nimet boyası
Sonsuz kudretinin olmaz kıyası
Dost, elini uzat, gölgeni bahşet

ZAMAN İLE HASBİHAL

Selim ERDOĞAN

Dalgalar köpük köpük öpüyorken sahili
Ben yine kırık dökük karanlık sulardayım
Hakikat zırh kuşanmış rüyalarım sevgili
Çölde serap arayan derin uykulardayım

Esintisi dinmeyen rüzgâr zihnimden yavaş
Tefekkür iklimine sorarım kimlięimi
Hükümsüz benliğime gölgemdir tek arkadař
Çalkandırır her hüküm serin sakinliğimi

Balık suda solungaç ben karada nefessiz
Pervaz vurup uçamam ağırdır kanatlarım
Masmavi gökyüzünde bir tutsağım kafessiz
Aynalarda ömrümü kuruturum katlarım

Geçip giden her şeyin kalır biraz tortusu
Kimisi gün gibiyken kaybolur niceleri
Denizin gürültüsü, fırtına uğultusu
Bir günah gibi baştan çıkarır geceleri

Mevsimleri dinlerken dile gelen nedir ki
Ceylanın masumluluğu, aslanın suçsuzluğu
Zaman ile hasbihal öyle bir bestedir ki
Bir dağın yalnızlığı, şafağın uçsuzluğu

İFLAS (Öykü)

Mustafa DİNÇ

İstemeye istemeye dükkânı açtı. Beklemeye başladı. Son çektiği krediyi ödeyemeyince yeni bir kredi daha çekmişti. Bu parayla önceki kredi borçlarını kapatı. Fakat şimdi bu yeni çektiği kredinin taksitlerini de çıkıştıramıyordu. Dükkândaki mallar satılmamış elinde kalmıştı. Belki daha iyi gider düşüncesiyle yeni moda mallardan aldı. Öğle olmak üzereydi. Daha siftah bile yapmamıştı. Anlaşılan onlar da elinde patlayacaktı. Kapıdaki karaltıyla umutlandı. Gelen postacıydı. Bir saniye sürmeyen umut, yerini korkuya bıraktı.

Ödeyemediği son iki ayın borcu için banka ihbarname göndermişti. Bir ay içinde ödeme yapmazsa yasal sürecin başlatılacağı yazıyordu. Elinden kâğıdı bırakmamış, on adımlık dükkânı arşınıyordu. Küçücük dükkânın içinde ileri geri yürüdükçe tahta döşemeler gıcırıyor; bu gıcırtilar sinirini bozuyor, sanki onunla alay ediyordu.

Son zamanlardaki gerginliği ve sıkıntılarını gizlemeye çalışsa da eve yansımaya başlamıştı. Faturaları ödeyememiş. Hanımının istediği pazar parasını bile verememişti. Allahtan ev kira değildi. Kaynatası durumunuzu düzeltinceye kadar oturursunuz, demişti. Durum düzelmek bir yana daha da kötüye gitmiş, iş artık içinden çıkılmaz bir hâl almaya başlamıştı.

Dükkânda nefes alamaz olunca kendini dışarı attı. Demir kapıyı çekip kilitledi. Sokağın başındaki küllüstre atladi. İşler ters gidince gül gibi arabasını yok pahasına satmak zorunda kalmıştı. Konağı çevirdi. Sokaklardan kurtulup dağ yoluna girdi. Yol bitince arabadan indi. Yolun sonunda bulunan çeşmede elini yüzünü yıkadı. Sakin kafayla düşünüp içinde bulunduğu bu duruma bir çözüm bulmaya çalışacaktı. Çeşmeden ileriye, patikadan yürümeye başladı. Kafasında düşünceler cirit atıyor. Bu işe bir çare bulmalı borçlarını sıfırlamalıydı. Birilerinden borç bulsa... Dükkânı devredip en iyisi bir işe girmekti. Bir an sendeledi. Düştü. Tutunmak için elini attığı taş parmağını kesmişti. Kalbi güm güm atmaya başladı. Akan kanı görünce hemen kafasını çevirdi. Diğer eliyle bastırarak kanı durdurmak istedi. Gözü karardı.

Büyük, oval bir kanalın içinde sürükleniyordu. Buruna dolan kokuyla gözlerini açtı. Kendini kıpkırmızı bir suyun içinde buldu. Su zannettiği şeyin aslında kan olduğunu anladı. Bütün vücudu kasılmaya başladı. Kasıldıkça dibe batıyor. Nefesi kesiliyordu. Bir süre böyle mücadele etti. Çabalamaya, akıntıya karşı direnmeye çalıştı. Fakat güç yetiremedi. Gittikçe daralan kanal içinde sürüklenmeye devam etti. Artık gücü de umidi de tükenmişti. Kendini bıraktı. Çabalamayı bırakınca kanın üstünde akıntıyla birlikte sürüklenmeye başladı. İçinde bulunduğu bu kanla dolu kanal kendi damarlarından başka bir şey değildi. Kendi kanında boğuluyordu. Bu duruma nasıl düşmüştü? Şuradan bir kurtulsa. Önce gidip durumu eşine anlatacaktı. Son bir yıldır işlerin hiç iyi gitmediğini borç batağına düştüğünü söyleyecekti. Durumun bildiğinden çok daha kötü olduğunu anlatacaktı. Beraber belki bu duruma bir çare bulabilirlerdi. Çare olmasa da hiç olmazsa bir yol gösterirdi. Ne diye tüm olanları eşinden saklamıştı ki? O bunları düşünürken ayağından bir şey tutup onu aşağı çekmeye başladı. Onu kanında boğmak isteyen bir şey. Yakalandığı girdap onu yeni bir yola soktu. Burada beline kadar gelen pisliğin içinde ilerlemeye başladı. Karanlık ve soğuk bir tünel boyunca gitti. Yolun sonunda paslanmış demir bir merdiven duruyordu. Bu dar merdivenden tırmanmaya başladı. Tırmandı, tırmandı. Sanki simsiyah bir boşluğun içinde sonsuz bir tırmanış. Artık ümidini kaybetmeye başladı. Bağırıyor. Sesi yankılanarak geri geliyordu. Bir süre daha tırmandı. Ne kadar yol aldığını kestiremiyordu. Bir uçağın yüksekliğine ulaşacak kadar tırmanmıştı. Daha da tırmanabilirdi. Bu emekleyerek tırmanışın sonu olmadığını düşündü. Boşa kürek çekiyordu. En iyisi karanlığın ve boşluğun kollarına kendini bırakmaktı. Çabalamak boşuna. Gaybın içinde kendini başka bir bilinmezliğe tam bırakacakken birisi koldundan tuttu.

Birden gözlerini açtı. Bir adam onu kendine getirmek için sarsıyordu.

DIRİLİŞ MUŞTUSU

Coşkun ARSLAN

Kutlu zaferler için kuşandım silahları
Hep var oldu inancım sarsılmadım bir lahza
Tazarru eyledim ben O rahmeti sonsuza
Diriliş muştusuyla kalkıştım taarruza
Eridi buz dağları içimde volkan çıktı
Kutlu zaferler için kuşandım silahları

İzahata muhtaçtır bunların izahları
Her şeyin evvelinde Âdeme nizam gerek
Nasipse ahirinde âleme nizam gerek
Şu kirlenmiş basına kaleme nizam gerek
Çözümler kifayetsiz fikirler üryan çıktı
İzahata muhtaçtır bunların izahları

Yine gözyaşlarıyla yıkadım günahları
Milletimin derdini dert edindim kendime
Ben dönmezem yolumdan bölsele lime lime
Kime boyun eğirim Rahman'dan başka kime
İmtihanımız ağır hem de ne yaman çıktı
Yine gözyaşlarıyla yıkadım günahları

Yenilmedim geceye bekledim sabahları
Hep çile dokumuşum şu hayat gergefine
Aşındırdım yolları sevdamin şerefine
Yiğit engel tanımaz yürürken hedefine
Ben vuslat istedikçe bahtıma fızan çıktı
Yenilmedim geceye bekledim sabahları

Nasıl sineye çekem kurulan tezgâhları
Hele bak şu nesile yazık nelere kanmış
Savundukları fikir iblisçe mayalanmış
Sanki bu zaman için ezelden mumyalanmış
Bizimde bahtımıza en bozuk devran çıktı
Nasıl sineye çekem kurulan tezgâhları

Bir beyaz bir yeşile boyadım siyahları
Kast etmiş huzuruma her cihette bir puslu
Akreplerin kısıkağı tüfeklerin namlusu
Anlatsam anlamazlar yaşadığım kâbusu
Gerçeklere çarptıkça hayaller yalan çıktı
Bir beyaz bir yeşile boyadım siyahları

İşitmez sağır dünya yükselen eyvahları
Şu ümmetin haline baktıkça yanar içim
Mazlumlar bizden yine devrim bekliyor devrim
Yazgı mı? Makûs talih değişen yalnız takvim
Netice değişmedi malûm hep hüsrân çıktı
İşitmez sağır dünya yükselen eyvahları

EY YAŞAYIŞ HAKİKATİM

İsmail GİRAY

Ey kâinatın güneşi ey aşkın mabedi
Bütün ömrüm gölgenden bir iz bile etmedi
Sensizliğin çölünde bak bir gün daha bitti
Gönlümde sana susayan son kervan da gitti

Bu kaçınıcı şiir sana bu kaçınıcı serap
İdamlık harflerimin her cümlesi harap

Kör yürüyüşleri ayağımdan çıkararak
Nehirleri ağılattım ben sana kanayarak
Her hayal silindi gözümde her yağmur dindi
Güneşim aşkın göklerinden yerlere indi

Uyanışlar kaldı şimdi bir başka şafağa
En yakına yürüdükçe vardım en uzağa

Her menzil ötesi bir başka ufka koyuldum
Ey yaşayış hakikatim ben artık yoruldum
Yoruldum artık serabın boynunu biçmekten
Vaha sanıp her defasında hasret içmekten

PENCERESİNDEN ZAMANIN

Halis TAMKOÇ

masalsı

bir masal seyrettim
gök bulut, ben çocuk
ay doğmuş, gece gümüş
yıldızlar üşümüş
ve ardından çocukluğumun
dağlar yürümüştü
uykum yel yepelekti,
sessizlik elek...
koynumda onca dilek
Allah'a erişecek...

toy zamanlar

bahçesinde hayallerim misket
avlusunda umutlarım şadırvan
hüznü hüsnü bahardı
deli/kanlıydı
sevdaya ilticalı
karşılıksıza iliklenmiş olasılıksız
toy zamanlar / ım

şimdi

şimdi,
yorgun bir ikindi vaktine sefer
ayrılıkları çirasından tutuşturan rüzgâr
dinle..kaç nabız hâlinde esip
ellerimi hazan yapraklarına açar
kavrulmuş kucağım yine de
bekler sonuna kadar

* * *

seyreyle
penceresinden zamanın
aklını kocatmış da kendi genç
ey deli gönlüm
artık / bir hoşsun
sarfı nazar eyle
ibretle...

seyreyle
zamanın penceresinden
gör hayat ne cömert, sakin
sen ne asabi, cimri
kaç mümkün sığarmış
yaşamak emri
gör
asimetrik salınımlarında
her bir kapanan devri

özürlerin yamalı
kusurların dikiş dikiş
gör
hâl-i acz-i perişanına
ne imtihanlar ilişmiş

sırtında hâlâ keselenmemiş
ömrün kaç ezberi
bir tevben var
başka da yok kurna
başka da yok
dönmek geri

yine o dilek mi
yine o dua o niyet mi ?

hayr/ola akıbet!
hayr ola akıbetin...

İRKİNTİ

Gökhan GÖKŞEN

Limanda bir ses
ani
Kulaklar birden
dikildi.

Tüycükler ve deri...
Ha! Bir de keskinleşti
göz bebekleri.

Bu;
irkinti,
Korkudan önce kalkan
son gemi.

Gümbür gümbür
kalp
Atardamarlar
harap

Bunlar
Görünene değil
Bir çıtırtıyla evrilen
irkintiye cevap.

Belirirse bilinmeyen
irkintiye son.
Ötesi
Savaş-kaç ya da don!

İNSAN

Faik KUMRU

İnsan, şu imtihan âlemine ihtiyarı dışında gönderilmiştir. Ferşten ta arşa kadar ulaşılmazlara ermek için imtihana tabi tutulmaktadır. Muhteşem mekânlara ulaşmanın büyük çabalara bağlı olduğu izahtan varestedir. Talihlisi çok, büyük bir piyango ve hedefte büyük bir armağan. Kazanma ihtimali ise gösterilecek gayrete sıkı sıkıya bağlı. Sınav çok büyük, ödül de...

Dünya tarlasını ekip biçmek ve bütün mahsulü öbür tarafa göndermek en akıl dolu yol olsa gerek ki bu seçenek insanın menfi veya müspet muamelelere maruz kalacağına da en mühim neticesi. Başka bir tercihi söz konusu değildir. "El eli yuyacak, el de dönüp yüzü yuyacak."

Dünya keder tarlasıdır. İnsanın başında devamlı hüznün yeli esmektedir. Bazen fırtına, bazen meltem havası eksik olmamaktadır. Bedeni güçlü hale getirmek, bu durumlara göstereceğimiz davranışlara göre renk alacaktır. İnsan ağacının bedeni gövde ise, ruhu da sağlam bir kök. Ruh kökü sağlamsa, vücut da sağlık ve afiyet içinde bulunacaktır.

Her hali ile ötelere iştiaqla dolu beşer dünyası, bu talebini kendi eli ile gönül memleketinde inşa edeceği harika bir köşkle sonuçlandırması elzemdir. Güzele teşne olduğu gibi, kötüye de her an yönelebileceği hakikati aklının bir köşesinde gizlenmektedir.

Serüven dolu yaşam gailisi, bütün hızıyla akıp durmaktadır. Kimi zaman güle oynaya kimi zaman da

efkâr içinde yüzüp oradan oraya savrulup durmaktadır. Kendi eli haricinde veyahut diğerkâm bir el tarafından tutulmasa bir uçuruma yuvarlanacağı her an mukadder.

Akıl ışığı ve el melekesi ile oyduğu, şekilden şekle soktuğu nefis putu önünde alacağı tavra göre istikamet belirlenecektir. İstese de istemese de ukba/ahiret yörüngeli mecburi seyahati, ya cennet ülkesi ya da cehennem/tamu/dûzah çukuru... Gül bahçesi mi kaktüs çölü mü?

Âdem, dünyaya teellüm/kederlenme ile tekemmül etmeye, olgunlaşmaya gelmiştir. Macerası uzun mu uzun muhteşem varlık. Bedeni ve ruhuyla gelişen, büyüyen ve durmadan yeni yeni sayfalar açan yazılmaya hazır tertemiz bir defter. Kendisi kalem; her fiili ve her sözü bir satır. Ayak, insanı taşıyan ve yönünü belirleyip hedefe götüren en önemli faktör. Pislîği de her yere bulaştıran bir müsebbip. İyilik yönü ve kötülük tarafı hep aşikâr, güzergâh ayan beyan ortada.

Düşleri, hayalleri, ihtirasları, nefretleri ve sevgileri andan ân'a değişen rengârenk bir yelpaze. Her gün başka sayfalar açan, muhtelif düşünce limanlarına yanaşan, oradan da başka sahilleri arzu eden rüzgâr kanatlı. Okyanusları aşan, sınır tanımayan sonsuzluk yolcusu.

İyi de güzeli de içinde taşıyan kabihî, çirkini de aklında misafir eden bir sonsuz seyyah. Uğrayacağı menzilleri çeşitlendiren, yol haritalarını çizen, güzergâhları belirleyen, keşiflere doymayan bir gezgin. Rüyalarında, sınırsız ve mekânız âlemlere konuk olan bir mihman.

Yürüdüğü hayat yolunda nice çukurlardan atlayan, bazen de büyük derinliklerin içine kendi ihtiyarı/iradesiyle düşen çaresiz bir âciz. Sermayesi az, yolu uzun, yüreği pürtelaş, dizinin dermanı az, ruhu bin bir kanatlı, bedeni ise bilinmezlerle tutsak meçhulü muhalif bir eşkiya.

Dilinde aşk şarkısı, yüreğinde hasret türküsü, durmadan geçmişe gazel yakan, geleceğe sevda şiirleri besteleyen efkârlı bir musikişinas. Makamdan makama terennüm fısıldayan, bestelerle notaların arasında iz süren, müziğin sonsuz âleminde şehirden şehre seyahat eden bir garip derviş. Gönül elbisesinin bütün ceplerinde sevda gülü taşıyan bir bahçıvan.

Sırtında kırk yama, ruhu yaralı, hayal dünyası ütopyalarla dolu lakin distopya içinde yaşayan çaresiz masum. Doymaz bilmeyen nefisini doyuramamış, isyanı içinde saklı. Bazen de isyanını dizginlemiş nefes nefese kalmış bir küheylan; ha çatladı ha çatlayacak.

Sır denizlerinde yüzen, her kulaçta başka bir lebideryaya, kıyıya yanaşan, ulaştıkça gözleri kamaşan bir medcezir şaşkıını. Lakin gönül pusulası rotasını şaşırtmazsa, en hakiki yola revan olan kutlu misafir. Bu hüznü diyarında mihmandarı bizzat kendisi olan ebedi yolcu.

Sırtında ağır bir şelek, yük; mesuliyet, sorumluluk. Bunun bilincinde olursa gönlü bahtiyar bir beşer. Dilinde en güzel kelimeler, çiçek bahçesi adeta. Bütün çevresi mis gibi kokuyor. Dili şeker şerbet. Yüzünde güller açıyor. Tebessümle konuşuyor. Ne mutlu böyle olabilen insana.

41. SOKAĞIN KÖŞESİNDEN GEÇERKEN

Ahmet KAFKAS

Göge bakan gözlerim
Başımı eğdiğimde
Göğsümde gördüğüm
Yaradan'ım
Yârân'ım
Sığınağım
Hangi ağacın gölgesindeysem
Hangi kapalı kapıların ardına gizlendiysen
Görenim
Duyanım
Bilenim
Bilirim ki nasıl topladıysan
Toplarsın yeniden
Sarsıntılardan geçmiş darmadağın benliğimi
Savrulan, yakılan, parçalanan yüreğimi
Beni tut
Beni topla
Beni kolla
Beni bırakma

Dörtnala koşan kısrakların
Köpüklenen nefesi kadar
Şükretmek mümkünken
Dağların zirvesinden taşı toprağı
Yıka döke gelen bir çığ gibi
Yıkılan benliğimi
Hızlı ve savruk dalgalara bırakma
Beni sor
Beni sar
Beni kolla
Beni bırakma

Kızdırırken ezan vakti yeryüzünü güneş
Çatlayan toprak ve kurumuş dalında yaprak gibi
Ferahlatacak bir damla suya
Ilık bir rüzgâra muhtaçken
Ellerim kirlenmiş, yorgun gözlerim
Ve kaybolmuşken ıssız çöl yangınlarında
Beni al
Beni sev
Beni okşa
Beni bırakma

Sevda denizinde rüzgârım kaybolmuş
Yelkenim ve küreğim kırık
Sandalım su alırken
Üstelik yapayalnızken
Elimi tutan sensin
Tuttun elimi
Kaybolsam da her defasında
Yansam, yıkılsam
Çağ yangınlarında kavrulsam da
Beni al
Beni tut
Beni sev
Beni bırakma
Yaradan'ım
Yârân'ım
Rabb'im
Beni bırakma

GEÇMİŞ GÜNLER MATİNESİ-3

Tayyib ATMACA

*Hüzün çarşısında bir dükkân aldım
Siftahsız geçiyor günlerin çoğu*

- Hani kendinden geçerken selam verecek, bir tebesümlük alışveriş yapacaktın.
Bir acı kahve ile kırk yıllık hatırı kaptın.
Sana kırk yıl borçlandım.
Ne zaman iadeyi ziyarette bulunacaksın, ben sana kahve yapmayacak mıyım?

-Üçüncü kırkım çıkaracağını ümit ediyorsan boşuna beklersin gibime geliyor. Yok, hayırlı bir ömürle birlikte bu yaşa ermeme diliyorsan, elimin titremeyeceğine, üzerine kahve dökmeyeceğime garanti vermem.

Hani ömrümüzden geceleri çıkaracak, kırlara gidecek, baharla birlikte olacaktık. Ben yine düşümde gördüklerimi sana anlatacaktım. Papatyaların yapraklarını koparmaya çalışırken elime vuracaktın. Kanımız damarlarımızda deli taylor gibi koşacaktı. Sonra geceleri ömrümüze ekleyip gözlerimizi yumarak derin bir iç çekecektik.

*"Bir of çeksem karşı dağlar yıkılır
Bugün bayram günü canım sıkılır" 1*

Hani bir türkü yakacaktın, dudakların börtlenecekti. Sonracığıma ela gözlerini uyku bürüyecek, düşümde düşüme girip yüzümü dağlayacaktın.

Aşk olsun.

01.05.2004 Sa: 01.35

Telefonun tuşlarına dokunsan 'merhaba'dan başka kelimen yok mu diyeceğimden korkuyorsun değil mi?

Korkma hiçbir şey söylemem.

Ben de merhaba der ve susarım.

Sen hemencecik bir tuşa dokunursun hiçbir şey konuşmamış gibi olursun.

-Gerçekten konuşmamış mı oluruz?

-Susmuş oluruz.

-Sen buna konuşma mı diyorsun?

-Hayır!

-Hayır, olan ne?

-Az konuşma.

-Merhaba az konuşma mı?

-Öz konuşma!

-Nasıl yani?

-Ney nasıl?

-Aslı astarı bir kamış.

-Acaba?

-Ya nefes?

-Nefis mi dedin?

-Nefis olan ney?

-Ne bileyim.

-Ne biliyorsun?

-Bildiğimi!

-Bilmediğini?

-O.

-O'ndan korkuyorsun değil mi?

-Sen korkmuyor musun?

-Korkuyorum.

-Nasıl?

-Sen söyle.

-Neyi?

-Her şeyi.

-Ben sana bir şeyi söyleyemiyorum, sen benden her şeyi anlatmamı istiyorsun.

-O kadar da değil.

-Ne kadar?

-Yüreğin kadar.

-Sende de yürek yok mu?

-Var mı?

-Var ya!

-Beni bana bırak.

-Sen sende değil misin?

-Bak gözlerin de küçülmeye başladı uyu artık.

-Daha nasılsın demeden mi?

-Merhaba diyeceğim ya.

-Ne zaman?

-Üç vakitten önce.

-Anlamadım.

-Beni anlamak istemiyorsun ki.

-Anlaşalım o zaman.

-Yani merhaba mı demek istiyorsun?

-Git yat ağam git yat.

Bir gülün çevresi dikendir hardır
Bülbül gül elinden ah ile zardır
Ne de olsa kışın sonu bahardır
Bu da gelir bu da geçer ağlama 3

Gece yanar gündüzleri sönersin
Yokluğuma alışmayı denersin
Şerbet diye endirini denersin
Bu da gelir bu da geçer ağlama

Nevruz derki ben nazlıyım
Sarp kayalarda gizliyim
Mavi donlu gök gözlüyüm
Benden ala çiçek var mı? 4

Kâh dikenlerle talarsın
Kâh yapraklarım yolarsın
Rengini benden alırsın
Benden ala çiçek var mı?

Geçiyor benim de çağım
Ne evim var ne ocağım
Dünyada tutunacağım
Dal tükendi ben tükendim 5

-Bu türkünün devamını düşünerek dinlemek istiyorum.
-Ne oldu?
-Ne olmadı ki!
-Yaranı mı deştim?
-Hayır!
-Ne oldu peki?
-Tuz bastın.
-Çok mu canın yanıyor?
-Canım mı?
-Evet!
-Hayır yanmıyor.
-Devam edeyim mi?
-Neye?
-Tuz basmaya.
-Rica ederim.
-Beni şımartıyorsun!
-Ne demek efendim bu benim görevim.
-Görevine devam et!
-Ne zaman?
-Her zaman...
13.05.2004 Sa: 00.06

Günlerdir kentine dönmeni bekliyorum.
Saçlarında esen baharı kovalayacaktım.
-Sensizliği mi esniyorum, uykusuzluğu

mu bilmiyorum. Sen biliyor musun?
-Bildiğimi mi?
-Bildiğinden başka bildiklerin de mi var?
-Var ya?
-Ne var?
-Ne yok ki!
-Birini söyle?
-Kimi?
-Kendini?

"Buluta yaslandım ışığı tuttum
Seni hatırladım seni unuttum
Düşümden düşüme girdim dün gece" 6

-Düşünden düşüme girmeyi deneseydin ya!
-Denemedim mi sanıyorsun?
-İnanayım mı?
-Sana kalmış!
-Bana kalsa?
-Sana kalsa ne yaparsın ha! Bana mı çarpar, kendine mi dolaşırsın, yoksa gölgemi mi tepelersin? Hem nereye gitsem gölgen üstüme düşüyor. Gündüzleri karşıma çıkmaktan korkuyor, gecenin bir kavşağında yolu(mu) kesmeye çalışıyorsun? Şakiysen şakiyim de de gezerken kalbimi evde bırakayım.

-Kalbini çantada mı taşıyorsun?
-Gözünle mi gördün?
-Hayır, gönlümle soruyorum?
-Soruların zorlaşmaya başladı.
-Sana dokunur mu?
-Dokunaklı duruyor.
-Korkma?
-Neyden korkacağım ki?
-Kendinden.
-Ay güleyim bari!
-Gül!
-Rengini alayım beyefendi?
-Hüzün rengi olsun.
-Sonbahar mı demek istiyorsun?
-İşine öyle mi geliyor?
-Hayır kuşluk!
-Kafanda boş yer mi var?
-Doldurabilir misin?
-Neyi?
-Kalbimi!
-Kalbini Allah doldursun!
-Eyvallah!
-Gidiyor musun?
-Gideyim mi?
-Nereye?

-Gecenin koynuna.
-Gözlerimi yakayım mı?
-Fena olmaz, karanlıktan korkarım.
-Gözlerim yanında ya!
-Hayırlı geceler!
-Geceme geçecek misin?
-Hayırlı geceler dedik ya!
16.05.2004 Sa: 01.25

.....

1. Elaziz yöresine ait bir halk türküsü
2. İlhan Gazi Çığsar'ın gönderdiği çiçekteki Fuzuli'nin beyiti.
3. Âşık Daimi'nin türküsü, hakkını Sezen Aksu verdi.
4. Sahibini bilmediğim bir halk türküsü
5. Âşık Daimi'nin türküsü, hakkını Sezen Aksu verdi.
6. Abdurrahim Karakoç, Beşinci Mevsim, Ocak yayınları, Ankara, 1987

OKUMALARIM

Şener ÖKTEM

Derya ve Meczip

Nuray Alper'in Hece Yayınlarından çıkan "Derya ve Meczip" şiir kitabı, Şubat 2022'de okurla buluştu. Sade, mat renklerin kullanıldığı ön kapakta; alta denizin koyu mavisi, yukarı doğru çıkıldıkça açık mavi görünüm olarak bir bakıma gökyüzüyle birleşmekte. Gökle denizin bu ahenkli buluşmasına "Derya" diye bakabiliriz. "Sahaflar sokağından, meczuplar yokuşundan" dizesi bize; Şuara suresine atıfla, her vadide, sokakta şaşkın şaşkın dolaşan şairleri çağırıştırarak. Denize damlayan küçük büyük pembe damlaları da, nahif bir kadın şairin gönlünden ve gözünden dökülen yaşlar olarak okuyabiliriz.

Nuray Alper, 2004'te Akçağ yayınlarından çıkan "Önce Zambakları Çaldılar Uykularımızdan" şiir kitabından uzun yıllar sonra yayınladığı bu ikinci eserini, oğlu İbrahim Ethem'e ithaf ediyor.

Her biri anlam dünyamıza yelken açan altmış dört sayfalık küçük hacmiyle lirik tarzda yazılmış on altı şiir karşılıyor bizi. Duanın sırrına erişebilmenin umudu ve saba yelinin melâliyle dokuyor Nuray Alper şiirlerini.

Peygamber kıssalarına atıflarda bulunulan, aynı adlı şiirle şairin deryasına yelken açmaya çalışalım. Derya ve Meczip şiirinin ilk dizeleri, "İçimizi dışıyla süpürüyor zaman" diyerek güçlü ve derüni bir anlatımla başlıyor.

"Dudağında gül mahcubiyeti, gözbebeklerimizde üzgün takvimler
Solgun bir ömrün çatısında gün
Gibi bekleyen ince yakarışlarla
Sığınsak mı efendim bir balığın karnına
Alnından okunmuyor bu yaranın öyküsü"

Ümmetini terk etmiş Yunus peygamberin tövbesine çağırıyor Nuray Alper bizi. "Bulduğumuz ilk değil tufanda ismimizi" dizeleri, bu tövbemizin ilk olmadığına işaret edebildiği gibi bir önceki dizedeki "Sahaflar sokağından, meczuplar

yokuşundan" dizeleriyle birlikte düşündüğümüzde, şiir deryasına daldığı bu ikinci eserine atıfta bulunuyor da olabilir.

"Her gözyaşı cennetten çıkışın hatırası" dizesiyle Hz. Âdem'e; "Irmağa bırakılan ince kâğıdın sırrını" Hz. Musa'nın suya bırakılışına; "Bilenmiş bir bıçak bağışlar mı boynumuza efendim" Hz. İsmail kıssasına; "Tanıdık Rabbini güneşin ve ayın" Hz. İbrahim kıssasına; "Zindandan saraya, ateşten suya" Hz. Yusuf kıssasına götürüyor bizi. Şiiri, anlatılara dayanmış gibi olsa da kendine özgü bir anlam dünyasına çekiyor Nuray Alper dizeleri. Diğer şiirlerinde de dini imgeleri kullandığını görüyoruz.

Şiirde, kendine özgü mecazları ince dokunuşlarla sunuyor şair: "gül mahcubiyeti, üzgün takvimler, ata yorgunluğu, yurdumun ağrısı, çiçeğine küs mevsim, yanık bir sükut, sözünde durmayan niyet, yorgun samimiyet, bir dua kırılması, asra su taşıyan sır, mazlum öfke, muhacir yalnızlık ..." gibi.

Halet-i ruhiyesine de yansıyan ikilemlere, dışta gördükleriyle içi arasındaki çelişkilere çokça başvuruyor şair. "Oradaki haki yeşil, burada kirli sarı", "Varlığı kucaklayıp yokluk çerçevesinden", "Sen iman kadar hürsün, o isyan kadar tuzak"

Ayrılış, sonbaharla sembolize edilir genellikle şairlerde. Alper de kendine has üslubuyla döküyor yapraklarını hazan mevsiminde. Rüya şiirinde, "Ne eksilti bir veda yürüyüşümüz / Uzun Eylül'den bir ince melâl" Sora Sora Sonbahar şiirinde, diğer mevsimleri de içine alan bir atmosfere çeker bizi şair. "Sana sıcak bir yazdı âleme kış ellerim // Her hazana merhaba sudaki kadim sızı"

Bazı şiirlerinde alt mısraya bağlantı kurarak anlam çeşitliliği sağlıyor şair. "Sevincini yağmurla yıkayan çocuk / Gibi ardımızdan dağılan hayal", "Solgun bir ömrün çatısında gün / Gibi bekleyen ince yakarışlarla"

Münacaat formundaki dizeler de esaslı yer tutar Nuray Alper şiirlerinde. Aruzla yazdığı “Arzuhâl” şiirinde Resulallah’a olan muhabbetini dile getirir. “Sana sevdam bir ömürlük, sana sevdam ne sıcak / Dile! Aşkın buhurundan yazarım günceni ben” derken kendinden kendine kaçarak soluğu Efendimiz’in yanında almak isteyen dizeler karşılıyor bizi. “İrtibatla kalalım lütfen efendim”, “Saklanacağımız mağara nerede efendim”, “ Yine de kaybettik vefasını örümceklerin”.

Şehrin kirli yüzü ve kendinden götürdüklerinden şi-kâyetçidir şair. “Resim çiziyor ah, göğe kendinden yüksek / Arttıkça kalabalığımız bir şeyler eksiliyor” derken Pitoresk Çağrı şiirinde, “Kendi kendinden kaçarak, kurtularak kendi kentinden” dizeleriyle “kendilik” varoluşunun yollarını arıyor.

Zaman zaman umudunun kırıldığı görülse de gecenin efsunlu saatlerinde İnşirahla serinletiyor göğsünü Nuray Alper. Gece, ilhamın zaman dilimi. Sancı ve Yalnız şiirinde, “En çok bu vakitlerde geliyor sesime kırılmak // Sınanıyor bileklerimiz ezberlenmemiş acılarla // En çok bu vakitlerde aklıma geliyor. Ölmeden / Yaralı bir şiirin yüzünü yıkamak ay ışıyla // En çok bu vakitlerde yolluyorum ellerimi semaya”.

Geceleri; hız, haz ve hırsın cenderesinden kurtuluş yolu gördüğü gibi çağrıda da bulunur Nuray Alper. “Ey insan! Yavaşla.” der bir bakıma. “Okuyup yavaşlasa kaygıyı hızlandıran dünya”, “Biraz duysak, kurutulmuş gülünde biraz dursak”.

Ustaları unutmaz şair. Necip Fazıl’a atfen yazdığı, Hasretin Billur Serenadı ve son şiiri Yeni Tabir’de “Bıraktığı izlerden hayatı tabir ettim” diyerek etkilendiği şair, yazarlara gönderme yapar.

Şair, Kalbim Sana Emanet şiirinde, “canımda taşlanan Taif yorgunluğu / ben tarih kadar eskiyim, o zulmet kadar köhne / ellerim lâyük değil zulme, yaraya, kibre” diye seslenerek kan ve gözyaşının eksik olmadığı Arakan’dan Gazze’ye; Irak, Mısır, Doğu Türkistan’dan Kudüs’e kadar gönül coğrafyamızın melâlini resmeder.

Yaşadığı ve gönlüne nüfuz eden şehirler de yer tutar Nuray Alper şiirlerinde. “Şehr-i Aşk’ta Bir Fasil” şiirinde İstanbul sevdası yeni bir denemeyle çıkar karşımıza. “Avrupa’yı Asya’dan ayıran su dalı / suda yıldız dansı, saray aynası / önce/sizdim şehr-i yar, sonra/sızım sen oldun / şiirin kendi/sisin”.

15 Temmuz’u yarınlara taşıyanlara ithaf ettiği, aruzla yazılmış Vatanıma Arzuhâl şiirinde, vatan sevgisini ortaya koyar şair. “Vatanımın bağrına düşmüş bir avuç can da senin / Aya eş, yıldızla kardeş nice cânân da senin”.

İsra İlinde Kan Sızdı Ellerin şiirini, İsra suresini de yanına alarak Gazze şühedâsının hatırasına ithaf ediyor şair. “nefesinin surlarından dağılan mahşer / Allah-u Ekber!”.

Son sözü, Nuray Alper’in bizi en çok zorlayıp üzerinde tefekküre sevk eden şu dizelerine bırakalım.

“İçimizde bir dua kırılmadan efendim
Asra su taşıyan sır kaybolmadan”

DİVAN KÖŞESİ

Recep HALİLOĞLU

KATRE ŞİİRİ / İhramcızâde Hacı İsmail Hakkı Toprak Efendi

Katremizden hisse al bî-gâr-ı derya olmuşuz.
Cümle halka bir bakışla çeşm-i bînâ olmuşuz.
Gerçi zahirde lisân-ı nâs ile güftârımız.
Mânâ yüzünden soyunup hep muarrâ olmuşuz.

*“Damlamızdan pay (ına düşeni) al nihayetsiz bir deniz
olmuşuz / Cümle halka, bir bakışla (kalp gözü ile) gören
göz olmuşuz / Gerçi görünürde insanların sözü ile sözü-
müz / Lakin mana yüzünden soyunup tamamen arın-
mışız.”*

Validem merhume açmıştı bize bir kutlu fâl,
Ravzâ-i Pâk-i ziyarete demişti: ‘Ey Kerîmü-l Müteâl’
Bu Habîbin hürmetine ver bana ferzend bî-melâl
Ândan aldığı libâsı bunda iksâ olmuşuz.

*“Annem merhume bize bir kutlu fal açmıştı / Rasüllü-
lah’ı (s.a.v) ziyaretinde: “Ey yüce ve kerem sahibi olan
Rabbim / Bu sevdiğin hürmetine bana üzüntü verme-
yecek bir erkek evlat ver” / Ondan aldığı elbise ile bunda
giyinenlerden olmuşuz.”*

Tâ ezelden intisabım âlemin Seyyidine,
Düştüm aşkına anın geleliden bu ânasır bendine
Çok aradım ağladım yüz tutup Hakk’ın kendine,
Âlemi devrân içinde Hubb-u Mevlâ olmuşuz.

*“Tâ ezelden bağlılığım âlemin Efendisi’ne (s.a.v) / Bu
dünyaya geleliden beri düştüm onun aşkına / Çok ara-
dım, ağladım yönelip Hakk’ın kendisine / Dönüp duran
bu âlem içinde Mevla’nın sevdiği (kul) olmuşuz.”*

Kühümü bilmek dilersen sırr-ı Hâki’dir özüm.
Anın edvâricadır dâim özüm ve sözüm
Her neye baksa basar Hâki’dir bakan gözüm,
Zîrâ evvelden anınla tek-ü tenhâ olmuşuz.

*“Beni tam anlamıyla bilmeyi istersen özüm Hâki’de giz-
lidir / Onun usulüncedir daima özüm ve sözüm / Göz
her nereye baksa Hâki’dir bakan gözüm / Çünkü biz
onunla tâ ezelden birlikte baş başa olmuşuz.”*

Bir acep sırr-ı Tâki’den aldığım ders-i iber,
Anı bilmek dilersen sana vereyim haber,
Her ûlûmi almıştı pîrimden O şeyh-i muteber,
Biz anda mahvolup bezm-i ferda olmuşuz.

*“Bir başka sırdır Tâki’den aldığım ibret dersleri / Onu
bilmek istersen sana açıklayayım / Bütün bildiklerini al-
mıştı pîrimden o hatırı sayılır şeyh / Biz onda yok olup
aşkın meclisi olmuşuz.”*

Çünkü kıtmîr olalıdan bu kapıda bu hakîr,
Her işin sırrın ezelden bildim Takdîr-u Kadîr,
Ol sebepten işimiz cümleye tazim ve tekrîmdir.
Böylelikle halk içinde Hakk-ı rânâ olmuşuz.

*“Çünkü bu kapının kelbi olalıdan beri bu hakîr / Her işin
sırrı ta ezelden bildim ki Kadîr olan Allah’ın takdiri /
Bundan dolaydır ki işimiz herkese saygı göstermek ve
kıymet vermektir / Böyle davrandığımız için de insanla-
rın içinde Hakk’tan gelen bir güzellik olmuşuz.”*

Bu tarîkat âleminde olmak istersen sûd-i mend,
Sen de bu halde olup halktan lisânı eyle bend,
İşte budur âcizânem Hubb-u fi’llâh sana pend,
Hayr-u hakani cihan Simurg-u Anka olmuşuz.

*“Bu yolculuklar dünyasında kazançlı olmak istersen /
Sen de bu hâlde olup halkın içinde dilini tut / İşte sana
Allah’ın sevgisini (kazanman için) âcizane nasihatim
budur / Biz bu dünyanın en hayırlı hakani ve Zümrüd ü
Ankâ’sı olmuşuz.”*

Bunca ilm-ü fazl ile bilmez imiş nûr-i basar,
Her işi eden ettiren Allah değil mi ver haber?
Leyk hulûli ittihazdan eyle gayetle hazer,
Biz hakâyık âşiyân içre mîmâr olmuşuz.

*“Bunca bilgi ve meziyetle bilmez imiş göz nuru / Her işi
eden ettiren Allah değil mi anlat / Lâkin hulûl-i itti-
hazdan son derece sakın / Biz hakikat bülbül-
lerinin yuvalarını yapan mimar olmuşuz.”*

Emr-i bil mâ'rûf vel münkeri bilmez miyiz?
Anlar ile biz amel kılmaz mıyız?
İsr-i Pâk-i Ahmed-i bilmez miyiz?
Şimdi izmâr eyleyü biz râh-ı mânâ olmuşuz

“İyiliği emredip kötülükten sakındırmayı biz bilmez miyiz? / Onlara uyararak işlerimizi yapmaz mıyız? / Hazreti Peygamber’in güzel ahlakını bilmez miyiz? / Şimdi biz bunları (gösteriş yapmadan) gönlümüzde yaşayarak mana yolu olmuşuz.”

Herkesin miktarı ihlâsınca fiili eder zuhur.
Sen çalış ol muhlisândan çıkmasın senden kusur,
Gayride görsen hatâyı setredüp andan al huzur,
Bunu âdet edinip bir dürr-i yekta olmuşuz.

“Herkesin samimiyet derecesine göre işleri ortaya çıkar / Sen samimi olanlardan olmaya çalış ki senden çıkmasın kusur / Başkalarında gördüğün hatâyı örterek al huzur / Biz bunu âdet haline getirip eşsiz bir inci tanesi olmuşuz.”

İbtîlâ âlemde var ikmâldir etme cedel,
Her kula nasip etmez ânı Huda izz-ü ve cel,
Başa gelse bil ânı devlet ve nimet bî-bedel,
Biz anı görmüş ve geçirmiş pâk-i musaffa olmuşuz

“Belalarla imtihan edilmek âlemde var, tamamlar eksikleri; nafilâ cedelleşme / Her kula nasip etmez onu şanı yüce, celâl sahibi Allah / Başına gelse onu devlet ve karşılıksız nimet bil / Biz onu görmüş ve geçirmiş, pâk ve tertemiz olmuşuz.”

Hakk'ı her şeyde âyân görmüş ve bilmişlerdeniz.
Ol sebepten halk katında lübb-ü mâna gözleriz.
Kahr-u lütfün cümlesin bir bildim ve tuttum ey-azîz,
Hamdülillâh biz bu lutfu mazhâr-ı mücellâ olmuşuz.

“Hakk'ı her şeyde apaçık görmüş ve bilmişlerdeniz / Bu sebepten insanlar yanında işin özünü gözleriz / Üzüntünün, sevincin hepsini bir bildim ve bir tuttum ey aziz / Allah'a şükürler olsun ki biz bu iyiliğe layık cilalanmış pırl pırl bir gönül olmuşuz.”

Bilmediler zevkimi cümle ins-ü cin melek,
Derdine düştüm bana neler çektirdi felek,
Hâl-i Hakkı bulmaya beyim zikrin dâim gerek,
Zikr-i Hakk, seyr-ü sebakla ders-i yekta olmuşuz.

“İnsanlar, cinler ve melekler (içerisinde olduğum) bu zevki bilmediler / Öyle bir derde düştüm ki bana neler çektirdi felek / Hakk'ının hâline ermek için beyim devamlı zikretmen gerek / Hakk zikri ve (aldığımız) ders yürüyüşüyle eşsiz bir ders olmuşuz.”

GERGEF

EDEBIYAT DERGİSİ

www.gergefedebiyatdergisi.com

Fotograf: Recep SEA

Yol vardır ki doğru vara göz vardır ki Hakk'ı göre
Er vardır alçakta dura yüceden bakan göz değil

Yunus Emre